

**Наукове Ліцейне Об'єднання -
КОЛЕКТИВНИЙ ЧЛЕН КИЇВСЬКОЇ МАН**

**Тези доповідей
XXX науково-практичної
конференції ліцеїстів**

Збірник містить тези доповідей завершального етапу науково-практичної конференції учнів Ліцею «Фінансовий» Подільського району м. Києва. Збірник розрахований для старшокласників, учителів, батьківську громадськість, регіональні центри «Обдарована дитина» та всіх тих, хто цікавиться досягненнями творчої молоді.

Тези доповідей XXX науково-практичної конференції ліцеїстів. – К.: Ліцей «Фінансовий», 2026– 40 с.

Редакція, оформлення та дизайн:

Бицюра Ю. В., кандидат економічних наук, керівник наукового ліцейного товариства учнів, доцент кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності, економіки і маркетингу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Репецька Т.В., заступник директора з науково-методичної роботи Ліцею «Фінансовий»

Коректор: Мотозюк С.М., вчитель української мови та літератури вищої категорії, вчитель—методист

З повагою та симпатією звертаюся як до ліцейних старшокласників-науковців МАН, так і до наших учителів, їх наукових керівників. Окрема подяка нашому незмінному науковому керівнику відділення економіки Ю. Бицюрі. Разом з ним багато-багато років заохочуємо вчителів ліцею знаходити, плекати нових переможців та мотивувати учнів до написання та захисту цих непростих наукових робіт.

Одночасно стабільно щорічно маємо призерів міського і всеукраїнського рівня МАН України, перш за все, серед «бицюринців». До збірника увійшли тези чергової науково-практичної конференції, яка відбулася в грудні 2025 року та має статус районної. Шановна учнівська наукова спільнота, ви зробили, можливо, перші, але сподіваюся не останні кроки на шляху наукових відкриттів, експериментального пошуку.

Нехай вам щастить! Зі свого боку ми віримо у безперечну користь нашої співпраці.

З повагою директор Ю. Шукевич

Гаєвський Михайло,
учень 9 класу

Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

У науковій роботі досліджено процес цифровізації фінансового сектору України, розвиток фінтех-індустрії і їхній вплив на функціонування фінансової системи й економічний розвиток держави. У ході дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: аналіз і синтез наукових джерел, порівняльний, статистичний, економіко-статистичний, системний і причинно-наслідковий аналіз. На основі статистичних даних Національного банку України та міжнародних організацій проаналізовано зростання безготівкових платежів, поширення дистанційної ідентифікації (BankID), розвиток цифрового кредитування та онлайн-банкінгу.

Встановлено, що стрімке зростання частки безготівкових операцій, розвиток мобільних платіжних сервісів і цифрової ідентифікації сприяють підвищенню фінансової інклюзії населення, розширенню доступу до фінансових послуг, зниженню транзакційних витрат і підвищенню прозорості фінансових операцій. Доведено, що фінтех виступає важливим драйвером економічного розвитку, стимулюючи інновації, конкуренцію та інтеграцію України в глобальний цифровий фінансовий простір.

У роботі розроблено авторський підхід до класифікації фінтех-сервісів за рівнем їх автономності і інтегрованості у фінансову систему, а також узагальнену модель впливу фінансових технологій на економіку через канали фінансової інклюзії, продуктивності та інноваційного розвитку. Визначено ключові виклики цифровізації, серед яких кіберзагрози, регуляторні ризики, нерівність доступу до цифрових послуг і недостатній рівень фінансової грамотності населення.

Практичне значення полягає в можливості використання отриманих результатів для вдосконалення державної політики цифрової трансформації .

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: РОЗВИТОК ФІНТЕХУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

Автор:

Гаєвський Михайло Ярославович,
учень 9 класу
ліцею «Фінансовий» м. Києва

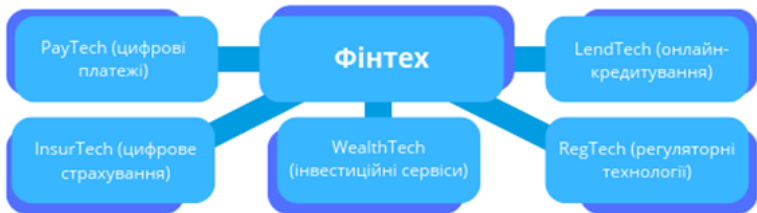

Науковий керівник:

Бицюра Юрій Васильович,
доцент кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності, економіки і маркетингу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
кандидат економічних наук

Фінтех — це поєднання фінансових послуг і цифрових технологій, що робить операції швидшими, дешевшими, доступнішими, створює нові продукти (миттєві платежі, онлайн-кредитування, robo-advisors тощо) та підсилює конкуренцію на ринку.

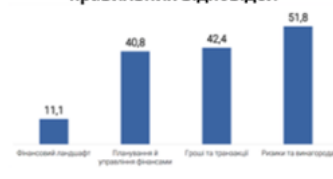

Фінансова грамотність як умова ефективного фінтеху. Фінансова грамотність в Україні.

Фінансова грамотність загалом є ключовою умовою **безпечного й ефективного** користування сучасними фінансовими продуктами, особливо в умовах швидкої цифровізації. В Україні рівень фінансової грамотності населення залишається недостатнім, що підвищує ризики шахрайства, необдуманих кредитів і помилкових фінансових рішень.

Щоб оцінити ситуацію серед молоді, НБУ спільно з Junior Achievement Ukraine у квітні 2024 року провів перше масштабне дослідження фінансової грамотності десятикласників: у ньому взяли участь понад 3100 учнів із 97 шкіл у 19 областях та Києві. Учасники виконували 21 практичне (кейсове) завдання за методикою PISA. За підсумками тестування середній результат становив **46,6%** правильних відповідей, що відповідає **початковому** рівню.

Результати за категоріями, % правильних відповідей

Найкращі результати показали учні з Дніпропетровської, Івано-Франківської областей та Києва, а найнижчі — з Кировоградської, Миколаївської і Чернівецької. Дівчата впералися трохи краще за хлопців (47,4% проти 45,6% правильних відповідей), а міські школярі загалом випередили сільських (48% проти 40%)

Мета роботи

З'ясувати сутність і роль цифровізації фінансового сектору та фінтеху в сучасній економіці; проаналізувати розвиток фінтеху в Україні й оцінити його вплив на функціонування фінансового сектору та економічний розвиток країни.

Предмет дослідження

Фінтех як інноваційна складова фінансового сектору та механізми його впливу на економіку.

Об'єкт дослідження

Фінансовий сектор України в умовах цифрової трансформації.

Завдання дослідження

Розкрити сутність цифровізації фінансового сектору та її значення для трансформації економіки; охарактеризувати поняття фінтеху, його ключові напрями та технологічні основи; проаналізувати стан і тенденції розвитку фінтеху в Україні; оцінити вплив фінтеху на фінансову інклюзію та економіку; визначити основні ризики й виклики цифровізації; сформулювати висновки та рекомендації щодо перспектив розвитку фінтеху в Україні до 2030 року.

Методи дослідження

Аналіз і синтез, порівняльний метод, системний підхід, статистичний метод, SWOT-аналіз

Цифровізація фінансового сектору України

Цифровізація фінансового сектору України активно розвивається завдяки мобільному банкінгу, безготівковим платежам і онлайн-сервісам, що робить фінпослуги швидшими та доступнішими для населення й бізнесу.

- Ключові напрями розвитку**
- запуск цифрової гривні
  - зростання обсягів безготівкових операцій
  - модернізація інфраструктури та наближення до стандартів ЄС

Сильні сторони:

- високе проникнення мобільного банкінгу та безготівкових платежів
- сильні IT-кадри та активні фінтех-команди
- розвинена цифрова інфраструктура (BankID/онлайн-ідентифікація)

Можливості:

- інтеграція зі стандартами ЄС, розвиток open banking/API
- зростання попиту на дистанційні фінпослуги (МСБ, регіони, ВПО)
- RegTech та ШІ для комплаєнсу та боротьби з шахрайством

SWOT Аналіз

Слабкі сторони:

- кіберризик та шахрайство
- нерівний доступ до інтернету та низька цифрова грамотність більшої частини населення
- обмежене фінансування та довгі шляхи масштабування

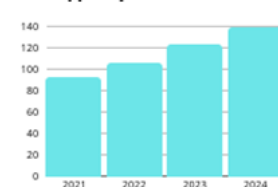
Загрози:

- війна та макроекономічна нестабільність
- посилення кібератак і витоки даних
- регуляторна невизначеність для окремих цифрових інструментів/активів

Динаміка частки безготівкових операцій, %

Обсяг українського ринку кібербезпеки 2021-2024рр, млн доларів США

Висновки

- У результаті проведеного дослідження встановлено, що цифровізація фінансового сектору є одним із ключових факторів модернізації фінансової системи України, оскільки сприяє підвищенню ефективності фінансових послуг, розширенню доступу населення до фінансових інструментів та формуванню нових моделей фінансової взаємодії.
- Проведений аналіз статистичних даних підтвердив, що частка безготівкових операцій в Україні демонструє стабільну тенденцію до зростання, що свідчить про поступовий перехід економіки до цифрових форм фінансових розрахунків та зменшення ролі готівки у платіжному обігу.
- Доведено, що фінансові технології виступають важливим драйвером інноваційного розвитку економіки, оскільки сприяють зниженню транзакційних витрат, підвищенню прозорості фінансових операцій та розвитку нових цифрових фінансових продуктів.
- Встановлено, що розвиток фінтеху безпосередньо впливає на зростання фінансової інклюзії, забезпечуючи доступ до фінансових послуг для ширших верств населення, зокрема у віддалених регіонах та серед молоді.
- Разом з тим визначено, що подальший розвиток цифрових фінансових технологій супроводжується низкою викликів, серед яких зростання кіберризиків, нерівний доступ населення до цифрових технологій та недостатній рівень фінансової грамотності.
- Результати SWOT-аналізу показали, що Україна має значний потенціал для розвитку фінтех-індустрії, зокрема завдяки потужному IT-сектору, розвитку мобільного банкінгу та цифрової ідентифікації, однак подальший розвиток галузі потребує вдосконалення регуляторного середовища та підвищення рівня кібербезпеки.
- Перспективи розвитку фінансового сектору України пов'язані з інтеграцією у європейський фінансовий простір, впровадженням відкритого банкінгу, розвитком цифрової гривні та подальшою цифровою трансформацією фінансових послуг, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності економіки.
- Таким чином, цифровізація фінансового сектору виступає важливим чинником економічного розвитку, що забезпечує підвищення ефективності фінансової системи, стимулює інновації та створює передумови для формування сучасної цифрової економіки.

Сухіна Катерина,
учениця 10 класу

Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА НАСЛІДКИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЯДЕРНОГО СИНТЕЗУ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Технологія ядерного синтезу розглядається як потенційно новий етап розвитку енергетики, оскільки це вона має потенціал стати невичерпним джерелом енергії з мінімальними викидами вуглецю. Паралельно з науковими та технічними викликами виникають важливі економічні питання: інвестиційна інтенсивність проєктів, структури витрат, вплив на енергетичні ринки, робочі місця та промислові ланцюги постачання. Для України, що проходить трансформацію енергетики та прагне енергетичної безпеки й декарбонізації, оцінка економічних наслідків впровадження синтезної енергії й адаптація міжнародного досвіду мають стратегічне значення.

Мета дослідження: провести комплексний економічний аналіз застосування технології ядерного синтезу, проаналізувати зарубіжний досвід реалізації проєктів, оцінити економічні наслідки для України та розробити рекомендації щодо можливих сценаріїв інтеграції синтезної енергії в національну енергетичну стратегію.

У ході дослідження встановлено, що технологія ядерного синтезу є економічно неконкурентоспроможною у короткостроковій перспективі через високі капітальні витрати (2700–9700 дол. США за кВт встановленої потужності), однак у довгостроковому вимірі має потенціал зниження приведеної вартості електроенергії до 6–7 €/кВт·год за умови підвищення коефіцієнта використання потужності до 80–90 %. Визначено, що ключовими чинниками економічної ефективності є довговічність бланкета, доступність установки та рівень дисконтної ставки. Сценарне моделювання показало, що для України впровадження синтезної енергетики може забезпечити зниження імпорту енергоресурсів на 2–3,7 млрд дол. США на рік та приріст ВВП у межах 0,4–2,5 % залежно від макроекономічних і безпекових умов.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА НАСЛІДКИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЯДЕРНОГО СИНТЕЗУ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

АВТОР:

Сухина Катерина
Ростиславівна,
учениця ліцею "Фінансовий",
м. Києва

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

Бицюра Юрій Васильович,
кандидат економічних наук,
доцент Українського державного
університету ім. М. Драгоманова

МЕТА РОБОТИ

Проаналізувати економічну доцільність технології ядерного синтезу та оцінити можливі сценарії її впровадження в Україні на основі міжнародного досвіду.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Економічні наслідки та механізми впровадження технології ядерного синтезу.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інвестиційні, фінансові, ринкові та соціально-економічні аспекти застосування ядерного синтезу; досвід зарубіжних програм і потенційні сценарії для України.

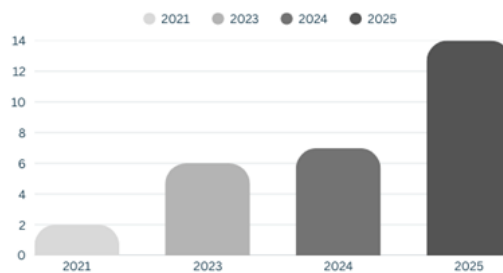
МІЖНАРОДНІ ПРОГРАМИ

ITER - міжнародний некомерційний проєкт
DEMO - демонстраційна електростанція (300–500 МВт)
Приватні стартапи - понад 6 млрд дол. інвестицій після 2015 р

Сценарій	Капітальні витрати, млрд дол. США	LCOE, дол./МВт·год	Коефіцієнт використання потужності, %
Оптимістичний	3,0–4,0	Оптимістичний	3,0–4,0
Базовий	5,0–7,0	110–140	45–55
Песимістичний	8,0–10,0	>180	<30

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

- З'ясувати сутність технології ядерного синтезу та її роль у сучасній енергетичній системі.
- Охарактеризувати основні економічні параметри термоядерної енергетики, зокрема структуру витрат і показник приведеної вартості електроенергії.
- Проаналізувати зарубіжний досвід розвитку та фінансування проєктів ядерного синтезу.
- Оцінити економічні наслідки впровадження термоядерної енергетики для України на основі сценарного підходу.
- Визначити умови та обмеження інтеграції технології ядерного синтезу в національну енергетичну стратегію.

Динаміка глобальних інвестицій у технології керованого термоядерного синтезу у 2000–2023 рр., млрд дол. США

Найбільш імовірним у сучасних умовах є базовий сценарій, що передбачає участь України у міжнародних програмах без швидкого розгортання власних потужностей.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

- Економічна аналітична модель для узагальнення ключових показників ефективності ядерного синтезу та структури інвестиційних і експлуатаційних витрат.
- Модель приведеної вартості електроенергії (LCOE) для оцінки економічної доцільності термоядерних електростанцій з урахуванням капітальних витрат і коефіцієнта використання потужності.
- Порівняльна модель для зіставлення ядерного синтезу з іншими джерелами електроенергії у коротко- та довгостроковій перспективі.
- Сценарна модель для оцінки економічних наслідків впровадження ядерного синтезу в Україні залежно від макроекономічних і безпекових умов.

КАПІТАЛЬНІ ВИТРАТИ	2,7–9,7 МЛРД ДОЛ. США
ВИРОБНИЦТВО ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ	7–8 ТВт·ГОД/РІК
ПРИВЕДЕНА ВАРТІСТЬ (LCOE)	6–10\$/КВт·ГОД
ПОТЕНЦІЙНИЙ ДОХІД	0,6–1 МЛРД ДОЛ. США/РІК
СТРОК ОКУПНОСТІ	20–30 РІК
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ	4–8%

Основні техніко-економічні характеристики

Сильні сторони

- НАВЯНІСТЬ НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ У СФЕРІ ЯДЕРНОЇ ФІЗИКИ ЗБЕРЕЖЕНОГО ПОПРИ ВІЙНУ.
- ДОСВІД УЧАСТІ У МІЖНАРОДНИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОГРАМАХ.
- ВИСОКИЙ ПОПИТ НА СТАБІЛЬНУ БАЗОВУ ГЕНЕРАЦІЮ В УМОВАХ ДЕФІЦИТУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ (5–8 Х У 2024–2025 РР.).
- ГЕОГРАФІЧНА ІНТЕГРОВАНІСТЬ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ПРОСТІР.
- ПОТЕНЦІАЛ ЗМЕНШЕННЯ ІМПОРТЗАЛЕЖНОСТІ

Можливості

- ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ В МЕЖАХ ПРОГРАМ ЄС.
- ФОРМУВАННЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ R&D-КЛАСТЕРІВ І НОВИХ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ.
- СТВОРЕННЯ ДО 15–30 ТИС. ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ У СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ.
- ЗМЕНШЕННЯ ІМПОРТУ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ НА 2–3 МЛРД ДОЛАРИВ НА РІК У БАЗОВОМУ ТА ОПТИМІСТИЧНОМУ СЦЕНАРІЯХ.
- ПОСИЛЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІКИ ПІСЛЯ ВІЙНИ.

Слабкі сторони

- ВІДСУТНІСТЬ ВЛАСНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЛЯ ТЕРМЯДЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ВИРОБНИЧИХ ЛАНЦЮГІВ.
- ОБМЕЖЕНІ ДЕРЖАВНІ ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ТА ВИСОКА ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД ЗОВНІШНЬОГО ФІНАНСУВАННЯ.
- ВІДТІК КВАЛІФІКОВАНИХ КАДРІВ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ ТА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ РИНКУ ПРАЦІ.
- НЕДОСТАТНЬО СФОРМОВАНА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ЯДЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.
- ВИСОКА КАПІТАЛОМІСТКІСТЬ ПРОЄКТІВ І ДОВГІЙ ПЕРІОД ОКУПНОСТІ.

Загрози

- ТРИВАЛІ ВОЄННІ РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ ФІЗИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІНФРАСТРУКТУРИ.
- НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ СТРОКІВ КОМЕРЦІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕРМЯДЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СВІТІ.
- КОНКУРЕНЦІЯ З ІНШИМИ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВИМИ ДЖЕРЕЛАМИ.
- РИЗИКИ ПОЛІТИЧНИХ ТА ФІНАНСОВИХ ЗНИЖЕНЬ МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКИ.
- ПОТРЕБА У ЗАХИСТІ КРИТИЧНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ.

ВИСНОВКИ

- З'ясовано, що ядерний синтез є перспективною низьковуглецевою технологією з високим енергетичним потенціалом, однак його практичне впровадження стримується технологічною незрілістю та високими ризиками.
- Охарактеризовано економічні моделі оцінки ефективності термоядерних проєктів і встановлено, що вирішальним чинником конкурентоспроможності є рівень капітальних витрат та коефіцієнт використання потужності.
- Проаналізовано, що зниження технологічних обмежень має непропорційно великий вплив на скорочення LCOE, що підкреслює ключову роль інженерного прогресу.
- Обґрунтовано, що ядерний синтез слід розглядати як технологію загального призначення з довгостроковими мультиплікативними економічними ефектами та позитивними зовнішніми ефектами.
- Встановлено, що міжнародні програми та державна підтримка є визначальними чинниками розвитку термоядерної енергетики, тоді як приватні ініціативи прискорюють інноваційні процеси.
- Оцінено, що для України ядерний синтез має стратегічне значення як інструмент післявоєнної енергетичної безпеки та науково-технологічного розвитку, попри обмежену короткострокову економічну доцільність.

**Чумаков Михайло,
учень 11 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

ТОКЕНІЗАЦІЯ АКТИВІВ ЯК ДРАЙВЕР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ, ГЛОБАЛЬНА ПРАКТИКА ТА СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження зумовлена стрімким зростанням токенизації реальних активів (RWA) як одного з ключових трендів фінансово-технологічної революції, що трансформує глобальні ринки капіталу. Поєднання цього процесу з паралельною цифровізацією державних послуг та впровадженням цифрових валют центральних банків (ЦВЦБ) формує нову парадигму економічних відносин, що несе як значні можливості для ефективності та інклюзії, так і серйозні ризики для фінансового суверенітету та приватності. Для України, яка є світовим лідером у цифровій трансформації уряду, актуальним є наукове осмислення цього феномену з метою визначення оптимальної стратегії його використання для потреб відбудови та економічного розвитку в умовах воєнного стану.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі явища токенизації активів як драйвера цифрової трансформації економіки, зокрема дослідженні її теоретичних основ, глобальної практики та формуванні стратегічних напрямів розвитку для України. Основні результати дослідження:

- токенизація активів є технологічно складною інновацією, яка трансформує володіння та оборот цінностей, але супроводжується фундаментальною суперечністю: ідеологія децентралізованої власності на практиці часто реалізується через моделі централізованої контрольної цифровізації з можливістю втручання емітента.
- глобальний ринок RWA переживає експоненційне зростання та інституціоналізацію, де основним драйвером є прагнення інвесторів до диверсифікації (65%) та доступу до альтернативних активів через дроблення (48%), а не технологічний хайп.
- Україна має унікальний потенціал для стрибка в розвитку токенизації, заснований на потужній цифровій інфраструктурі («Дія», 5-те місце в GTMI 2025), що може бути спрямований на мобілізацію інвестицій для відбудови, проте потребує подолання правових та організаційних бар'єрів.
- майбутній розвиток токенизації, інтегрованої з ЦВЦБ та цифровою ідентифікацією, ставить перед суспільством стратегічний вибір між парадигмою відкритої фінансової демократії та ризиком створення системи централізованого цифрового контролю над активами та поведінкою.

Київське відділення МАН України

Токенізація активів як інноваційний фінансовий інструмент

Роботу виконав: Чумаков Михайло учень
11 класу ліцею
«Фінансовий» м. Києва

Науковий керівник: Бицюра Юрій Васильович,
Кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та підприємництва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат економічних наук.

Завдання

- 1) Дослідити сутність та концептуальні основи токенизації активів
- 2) Проаналізувати технологічні аспекти токенизації активів
- 3) Дослідити правове регулювання процесів токенизації активів на глобальному рівні та в Україні
- 4) Узагальнити світовий досвід впровадження токенизації активів, простеживши її еволюцію від ICO до інституційної фази та визначити ключові успіхи, провали та сучасні тенденції розвитку ринку.
- 5) Розробити комплекс методичних підходів та інструментів для оцінки ефективності
- 6) Змодельовати процес впровадження токенизованого активу
- 7) Сформулювати стратегію та ризики розвитку токенизації як драйвера цифрової трансформації економіки.

Об'єктом дослідження є:

Фінансові відносини в умовах цифровізації економіки.

Предметом дослідження є:

Механізми, інструменти та економічні наслідки токенизації активів як складової цифрового фінансового ринку.

Метою дослідження є:

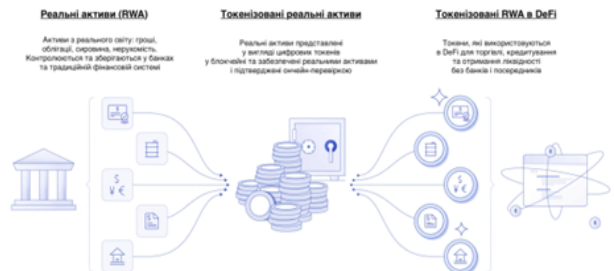
Дослідити сутність токенизації активів, проаналізувати її економічні переваги й ризики, а також визначити перспективи використання цього інноваційного фінансового інструменту в умовах цифровізації економіки.

Методи дослідження

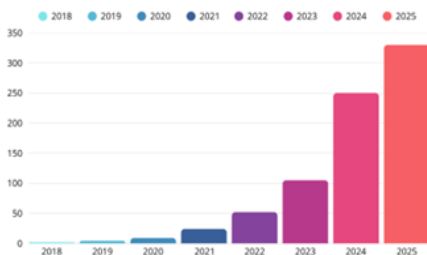

Структурні блоки дослідження

- Теоретичні основи токенизації активів у цифровій економіці
- Аналіз практики токенизації активів у сучасних економічних умовах
- Перспективи та стратегічні напрями розвитку токенизації активів

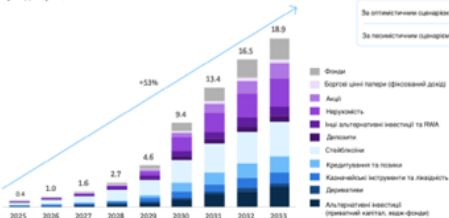

Капіталізація ринку токенизованих активів за роками, млрд. дол.

Оціночне зростання токенизації до 2033 року

За класом активів, трих доларів США

С Переваги

- Підвищена ліквідність
- Прозорість операцій
- Забезпечення операцій
- Глобалізація

W Слабкості

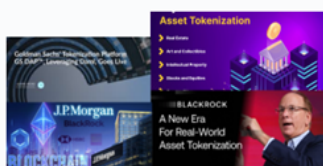
- Регуляторна невизначеність
- Високі початкові витрати
- Проблеми масштабованості

O Можливості

- Формування нових класів активів
- Розвиток з боку великих фінансових установ та держав

T Загрози

- Можливість репресивного регулювання
- Ризики влому системи
- Централізація контролю над активами

Висновки:

1. Токенизація активів є процесом трансформації прав на будь-який реальний або фінансовий актив у цифровий токен на блокчейні. Її концептуальну основу складають дроблення (фракціалізація) активу, що підвищує його ліквідність та доступність для інвесторів, прозорість усіх операцій та глобалізація ринку
2. Технологічною основою токенизації є блокчейн, смарт-контракти для автоматизації угод та інфраструктура оркестрів для зв'язу з реальним світом. Однак інституційна практика суттєво відходить від цієї децентралізації, впроваджуючи централізовані механізми контролю
3. Глобальне регулювання перебуває у фазі активного формування, створюючи мозаїчне правове поле. В Україні прийнято базовий Закон «Про віртуальні активи», але залишаються ще прогалини
4. Світовий досвід пройшов шлях від спекулятивних ICO до інституційної фази з лідерством фінансових гігантів (BlackRock, JPMorgan). Ключовими успіхами є стрімке зростання ринку та поява стандартів, а провалами – низька ліквідність ранніх проектів та регуляторні конфлікти.
5. Для оцінки ефективності токенизації розроблено комплекс з шести методологічних підходів, що дозволяє провести всебічний аналіз.
6. Було змодельовано процес впровадження токенизованого активу, це моделювання допомагає краще зрозуміти схему впровадження для аналізу та подальшого розвитку процесу токенизації.
7. Тренди токенизації активів, цифровізації ідентифікації та CBDC сприяють формуванню нового цифрового інфраструктурного шару глобальної економіки. Ключовим викликом є ризик надмірної концентрації контролю в разі побудови закритих централізованих систем, що може призвести до посилення існуючих ієрархій. Отже, визначальним моментом майбутнього розвитку виступає вибір між такою централізованою моделлю та альтернативою відкритих децентралізованих протоколів, спрямованих на реалізацію демократичного потенціалу технологій.

**Габер Поліна,
учениця 10 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ПРОТЕКЦІОНІСТСЬКИХ ЗАХОДІВ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ США

Актуальність дослідження зумовлена тим, що сучасна світова економіка характеризується зростанням протекціоністських тенденцій, що особливо проявляється в зовнішньоекономічній політиці США – країни, яка тривалий час виступала провідником принципів вільної торгівлі.

Посилення тарифних і нетарифних бар'єрів, торговельні війни, політика субсидій і санкцій спричинили суттєві структурні зміни у світовій торгівлі, вплинули на глобальні ланцюги доданої вартості та конкурентні позиції країн-партнерів. Для України як відкритої економіки важливо розуміти наслідки цих процесів для власних експортних можливостей та інтеграції у світову економіку.

Мета дослідження полягає в аналізі впливу протекціоністських заходів США на світову торгівлю, визначення основні проблеми, тенденції та наслідки для економік різних країн, а також розробка рекомендацій щодо адаптації торговельної політики національних економік до нових глобальних умов.

Розглянуто теоретичні основи міжнародної торговельної політики та протекціонізму, проаналізовано еволюцію торговельної політики США від ліберальної моделі до сучасних протекціоністських практик, а також здійснено структурно-динамічний аналіз основних інструментів протекціонізму США та їх впливу на міжнародну торгівлю.

У ході дослідження було встановлено, що протекціоністська політика США має системний і довгостроковий характер та реалізується переважно через тарифні й нетарифні заходи, що зумовлює трансформацію глобальних торговельних потоків і регіоналізацію ланцюгів доданої вартості. Також було розглянуто ключові фактори ескалації торговельних конфліктів США з Китаєм та ЄС, проаналізовано можливі сценарії їх розвитку та обґрунтовано напрями адаптації національних економік, бізнесу й міжнародних інституцій до умов посилення протекціонізму.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ПРОТЕКЦІОНІСТСЬКИХ ЗАХОДІВ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ США

Автор: **Габер Поліна Миколаївна**,
учениця 10 класу ліцею «Фінансовий» м.Києва

Науковий керівник: **Бицюра Юрій Васильович**, к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

МЕТОД РОБОТИ

аналіз впливу протекціоністських заходів США на світову торгівлю, визначення основних проблеми, тенденції та наслідки для економік різних країн, а також розробка рекомендації щодо адаптації торговельної політики України до нових глобальних умов.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ:

1. Розглянути концептуальні основи міжнародної торговельної політики та протекціонізму;
2. Охарактеризувати генезис та особливості торговельної політики США: від лібералізму до протекціонізму;
3. Дослідити методологію оцінювання впливу протекціоністських заходів на міжнародну торгівлю;
4. Виконати структурно-динамічний аналіз основних протекціоністських заходів США;
5. Оцінити вплив протекціоністської політики США на глобальні торговельні потоки;
6. Аналізувати торговельні конфлікти США з ключовими торговельними партнерами;
7. Розробити механізми адаптації національних економік до протекціоністських заходів США;
8. Сформулювати стратегії адаптації бізнесу до умов посилення протекціонізму в США;
9. Запропонувати напрями удосконалення міжнародних інституційних механізмів регулювання торговельних конфліктів.

ОБ'ЄКТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ

міжнародна торгівля в умовах сучасної торговельної політики США.

ПРЕДМЕТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ

економічна сутність, інструменти, наслідки та виклики протекціонізму у міжнародній торгівлі, а також його вплив на світову економіку та зовнішньоторгівельні відносини України.

ТАК ЗВАНІ "ВІЗВІСНІ" ТАРИФИ ПРЕЗИДЕНТА Д.ТРАМПА

Country	Rate	Effective Date	Country	Rate	Effective Date
China	25%	2018	Canada	10%	2018
European Union	10%	2018	Chad	10%	2018
Iran	10%	2018	China (Hk)	10%	2018
Japan	10%	2018	Colombia	10%	2018
North Korea	10%	2018	Cuba	10%	2018
Russia	10%	2018	Costa Rica	10%	2018
South Korea	10%	2018	Croatia	10%	2018
Taiwan	10%	2018	Czechia	10%	2018
United Kingdom	10%	2018	Denmark	10%	2018
United States	10%	2018	Egypt	10%	2018
...	...	...	...	...	...

ОСНОВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

- СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ
- ІСТОРИКО-ЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ
- ГРАФІЧНА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ
- ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ
- МОДЕЛЬНИЙ АНАЛІЗ
- КОНТЕНТ-АНАЛІЗ

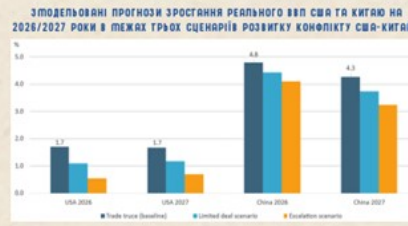
Сучасна торговельна політика США характеризується переходом від універсальних тарифних бар'єрів до багатовіневої системи нетарифного регулювання та селективних інструментів торговельного захисту. AD, CVD та спеціальні захисні заходи застосовуються як точкові форми протекціонізму, зосереджені передусім у стратегічних секторах.

У результаті протекціонізм США набуває системного й інституційно оформленого характеру, а роль традиційних тарифів поступово зменшується, що посилює асиметрію доступу до ринку та ускладнює адаптацію іноземних експортерів.

Простежувалася тенденція до формування державами союзів чи принаймні коаліцій для координації спільних контрзаходів на американські тарифи.

Сценарний аналіз конфлікту США-Китай показав, що за сценарію повної ескалації інфляція в США могла б зрости до 5,8%, а темпи економічного зростання – знизитися до рівня нижче 1%. Хоча з позицій прихильників протекціонізму такі заходи розглядаються як інструмент захисту стратегічних галузей і зайнятості, результати проведеного аналізу свідчать про обмежений і переважно тимчасовий характер цих ефектів, а також про наявність значних макроекономічних ризиків.

Аналіз фінансальних ефектів показав, що впродовж лютого-серпня 2025 року митні надходження зросли з 7 до 30 млрд дол. Водночас цей ефект мав короткостроковий характер, не здатний вплинути на хронічний дефіцит бюджету США, і не забезпечив компенсування довгострокових структурних втрат для міжнародної торгівлі.

УДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНСТИТУЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ:

- Модернізація системи регулювання торговельних суперечок СОТ;
- Посилення ролі регіональних торговельних угод;
- Розвиток діалогових механізмів та консультаційних форматів між торговельними партнерами;
- Формування нової архітектури глобального торговельного управління.

СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ БІЗНЕСУ:

- Трансформація бізнес-моделей міжнародних компаній;
- Розробка стратегій входу на ринок США;
- Локалізація виробництва та адаптація ланцюгів постачання;
- Використання цифрових технологій та онлайн-платформ для подолання торговельних обмежень.

МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК:

- Диверсифікація експортних ринків як стратегія захисту;
- Структурна трансформація економіки для підвищення міжнародної конкурентоспроможності;
- Розвиток регіональної економічної інтеграції;
- Стратегії залучення прямих іноземних інвестицій для подолання торговельних бар'єрів.

ВИСНОВКИ

- У результаті аналізу з'ясовано, що сучасна протекціоністська політика США має системний і довгостроковий характер та є складовою структурної трансформації глобальної торговельної системи. Протекціонізм виходить за межі циклічних тарифних коригувань і інституційно закріплюється через поєднання торговельних, промислових, технологічних і безпекових інструментів.
- Встановлено, що посилення торговельних бар'єрів не забезпечує досягнення ключових макроекономічних цілей США. Зростання митних надходжень має короткостроковий фінансальний ефект і не впливає на хронічний торговельний та бюджетний дефіцит. Натомість протекціоністські заходи спричиняють перерозподіл торговельних потоків, фрагментацію та регіоналізацію ланцюгів доданої вартості, а також підвищують рівень глобальної економічної невизначеності.
- Доведено, що послаблення інституційної спроможності Світової організації торгівлі, зокрема фактичний параліч механізму врегулювання суперечок, дискредитує стримуючий ефект багатосторонніх правил і створює умови для домінування односторонніх протекціоністських рішень. У результаті стабілізуючу функцію частково перебирають на себе регіональні торговельні угоди, що виконують роль функціональних заміників багатостороннього регулювання.
- За цих умов пріоритетними напрямами адаптації є диверсифікація експортних ринків, структурна модернізація економіки та залучення прямих іноземних інвестицій, тоді як для бізнесу вирішального значення набуває здатність до стратегічної адаптації в умовах незворотних змін глобальної торгівлі.

ФІНАНСОВІ НАДХОДЖЕННЯ ВІД ЗАСТОСУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ЗАХИСНИХ ЗАХОДІВ США У 2023-2025 ФІСКАЛЬНИХ РОКАХ (ГРУДЕНЬ 2025)

Застосування торговельного захисту	Імпортовані товари	FY 2025	FY 2024	FY 2023
Секція 201	Совєчні продукти	\$434,25 млн	\$296,49 млн	\$237,05 млн
	Сталь	\$4,83 млрд	\$1,22 млрд	\$1,57 млрд*
	Алюміній	\$2,96 млрд	\$388,98 млн	\$459,69 млрд
Секція 232	Мідь	\$513,80 млн	-	-
	Автомобілі	\$18,33 млрд	-	-
	Автомобільні запчастини	\$7,61 млрд	-	-
Секція 301	Китайські товари	\$35,05 млрд	\$38,19 млрд	\$38,37 млрд
Взаємні тарифи (IEPPA)	Усі товари, усі вказані країни	\$54,36 млрд	-	-

МИТНІ НАДХОДЖЕННЯ ДО КАЗНАЧЕЙСТВА США

Період (2025)	Сума надходження від мит (млрд дол. США)	Зміна до попереднього місяця, %	Загальний дефіцит/профіцит бюджету (млрд дол. США)
Лютий	\$7	-	-\$307
Березень	\$8	14%	-\$161
Квітень	\$16	100%	+\$258
Травень	\$22	38%	-\$316
Червень	\$27	23%	+\$27
Листопад	\$28	4%	-\$291
Серпень	\$30	7%	\$345

**Васил'сва Мирослава,
учениця 10 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ В КОНТЕКСТІ ЗМІНИ ЦІННОСТЕЙ ПОКОЛІНЬ X, Y ТА Z

Актуальність теми: сучасний економічний та політичний стан України зумовлює глибоку трансформацію ринку праці, що посилюється наслідками війни, трудовою міграцією, цифровізацією та зростанням ролі дистанційної зайнятості. У таких умовах для українських підприємств стає критично важливим підвищення продуктивності та збереження кадрового потенціалу. Для українських організацій питання адаптації мотиваційних інструментів набуває особливої ваги через дефіцит кваліфікованих кадрів, необхідність підтримувати конкурентоспроможність у складних умовах та забезпечувати психологічну стійкість працівників.

Метою дослідження є виявлення особливостей мотиваційних потреб працівників поколінь X, Y та Z та обґрунтування ефективних методів їх мотивації в умовах сучасних економічних і політичних трансформацій в Україні з метою підвищення результативності управління персоналом та забезпечення стійкого розвитку організацій.

У ході дослідження встановлено, що мотиваційні потреби працівників поколінь X, Y та Z суттєво різняться та визначаються їхніми цінностями, життєвими пріоритетами й впливом сучасних соціально-економічних викликів в Україні. Обґрунтовано доцільність впровадження диференційованих систем мотивації. Виявлено, що для покоління X пріоритетною є фінансова стабільність, для покоління Y — гнучкі умови праці, професійний розвиток і баланс між роботою та особистим життям, тоді як для покоління Z — персоналізація, технологічність і швидкий зворотний зв'язок. Також встановлено, що війна, економічна нестабільність і трудова міграція негативно впливають на мотивацію працівників усіх поколінь, що актуалізує необхідність поєднання матеріальних і нематеріальних методів стимулювання з метою підвищення ефективності управління персоналом та забезпечення сталого розвитку організацій

**Чумак Тимофій,
учень 10 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЙОГО НАСЛІДКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ КРИВОЇ ЛАФФЕРА

Податкове навантаження є одним із ключових інструментів фіскальної політики, що визначає здатність держави фінансувати суспільні блага, забезпечувати макростабільність і стимулювати економічне зростання. Для України ця проблема має особливе значення: трансформації починаючи з 1990-х, структурні шоки 2014–2015 років та повномасштабна війна з 2022 року значно ускладнили баланс між необхідними бюджетними надходженнями та стимулюванням економічної активності. Водночас теоретична модель кривої Лаффера нагадує, що збільшення ставок оподаткування не завжди призводить до зростання доходів бюджету — і для практики української фіскальної політики важливо оцінити, де саме знаходиться економіка відносно вершини цієї кривої.

У науково-дослідній роботі розглянуто проблему оптимізації податкового навантаження в Україні через призму концепції кривої Лаффера. Дослідження має на меті з'ясувати, яким є рівень податкового тиску, за якого державний бюджет отримує максимальні надходження без негативного впливу на економічну активність. Актуальність теми зумовлена необхідністю пошуку ефективних механізмів фіскального регулювання в умовах складної економічної ситуації, високої частки тіньового сектору та потреби стимулювання інвестицій.

У роботі визначено основні теоретичні підходи до оцінки податкового навантаження, проведено аналіз його динаміки та структури в Україні, здійснено економетричне моделювання кривої Лаффера, а також виокремлено точки фіскального оптимуму. За результатами дослідження встановлено, що оптимальна ефективна ставка оподаткування для української економіки становить близько 35,3% ВВП. Перевищення цього рівня супроводжується зниженням темпів економічного зростання та зменшенням інвестиційної активності. Запропоновано рекомендації щодо удосконалення податкової політики з урахуванням виявленого оптимуму. Результати дослідження можуть бути використані при формуванні фіскальної стратегії України, удосконаленні податкового законодавства та аналізі ефективності податкових реформ.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЙОГО НАСЛІДКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ КРИВОЇ ЛАФФЕРА

Чутак Тимофій Леонідович учень 10 КЛАСУ ЛІЦЕЮ "ФІНАНСОВИЙ" м. КИЄВА, НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: БИЦЮРА ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ, К.Е.Н., ДОЦЕНТ КАФЕДРИ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

МЕТА дослідження визначити оптимальний рівень податкового навантаження в Україні, який забезпечить максимальні податкові надходження без пригнічення економічної активності, на основі теоретичного аналізу та емпіричного моделювання кривої Лаффера.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ:

1. Розкрити теоретичну сутність податкового навантаження та підходи до його випрошення на макро- і мікрорівнях.
2. Оцінити вплив податкового навантаження на ключові макроекономічні показники за допомогою економетричних методів (регресійні моделі, ARDL/ECM).
3. Побудувати емпіричну криву Лаффера для України на основі національної та міжнародної статистики (Держстат, Мінфін, ДПС, IMF ШЕО, Світовий Банк, OECD).
4. Визначити оптимальну податкову ставку та оцінити розрив між фактичним і оптимальним рівнями оподаткування.

ОБ'ЄКТ Податкове навантаження в національній економіці України як складова фіскальної політики держави.

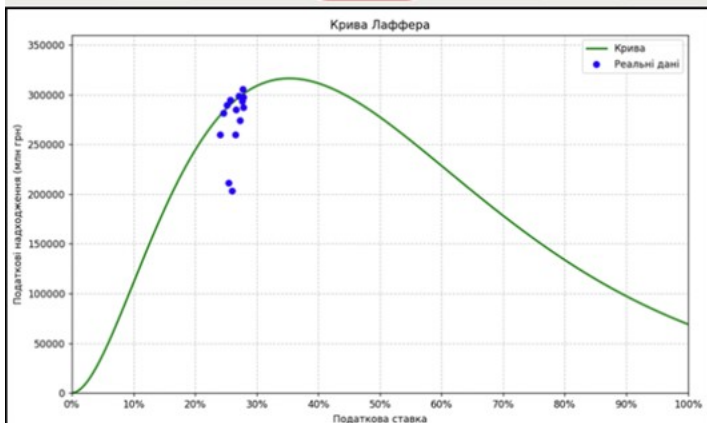
ПРЕДМЕТ Взаємозв'язок між рівнем оподаткування та обсягом податкових надходжень, а також визначення оптимального рівня фіскального тиску з урахуванням поведінкових реакцій економічних агентів.

ОСНОВНІ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ:

ЕКОНОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ

СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНИЙ АНАЛІЗ

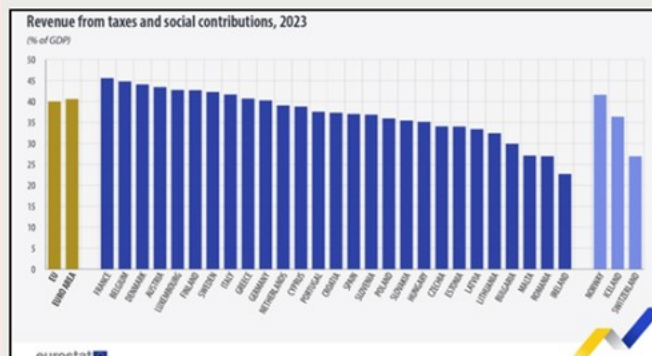
СЦЕНАРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

ЕМПІРИЧНА КРИВА ЛАФФЕРА, ПОВУДОВАНА НА ОСНОВІ РЕАЛЬНИХ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ЗА 2010–2021 РР., СВДІЧИТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ ЗРОСТАЮЧОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ МІЖ ПОДАТКОВИМ НАВАНТАЖЕННЯМ ТА ФІСКАЛЬНОЮ РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЮ В УКРАЇНІ. ДАНІ 2022–2023 РР. МАЮТЬ ХАРАКТЕР СТРУКТУРНОГО ЗЛАМУ ТА НЕ ВРАХОВУЮТЬСЯ В МОДЕЛ ЧЕРЕЗ ВПЛИВ ВІЙНИ. РЕЗУЛЬТАТИ НЕЛІНІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗУЮТЬ, ЩО ТЕОРЕТИЧНИЙ ОПТИМУМ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ СТАНОВИТЬ БЛИЗЬКО 35% ВВП, ОДНАК ФАКТИЧНО ЕКОНОМІКА ПЕРЕБУВАЛА ЛИШЕ НА ВИСІДНІЙ ДІЛЯНЦІ КРИВОЇ. ЦЕ СВДІЧИТЬ ПРО ОБМЕЖЕНІСТЬ ЕФЕКТУ МЕХАНИЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ ПОДАТКІВ І НЕОБХІДНІСТЬ ЗОСЕРЕДЖЕННЯ НА РОЗШИРЕННІ ПОДАТКОВОЇ БАЗИ ТА ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ.

ДИНАМІКА ЗМІНИ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ

РІВЕНЬ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В КРАЇНАХ ЄС

ВИСНОВКИ

У науково-дослідній роботі здійснено комплексний аналіз податкового навантаження в Україні на основі офіційних макроекономічних даних за 2010–2021 роки з урахуванням коригування податкових надходжень на дефлятор ВВП. Такий підхід дозволив перейти від номінальних показників до реальних значень і забезпечити коректність міжчасових порівнянь. Аналіз динаміки ефективної податкової ставки показав, що в досліджуваний період вона коливалася в межах 23–28% ВВП, тоді як реальні податкові надходження зростали нерівномірно та демонстрували уповільнення напередодні кризових періодів.

Побудова емпіричної кривої Лаффера на основі реальних податкових надходжень та ефективного податкового навантаження засвідчила наявність нелінійного зв'язку між рівнем оподаткування та фіскальною результативністю. Результати економіко-математичного моделювання дозволили кількісно визначити точку фіскального оптимуму, яка для України становить близько 35,3% ВВП. Саме за цього рівня податкового навантаження досягається максимальний обсяг реальних бюджетних надходжень без суттєвого пригнічення економічної активності.

Емпіричні дані свідчать, що впродовж аналізованого періоду Україна фактично перебувала на висхідній ділянці кривої Лаффера, не досягаючи розрахункового оптимуму. Водночас дані за 2022–2023 роки мають характер структурного зламку та не були включені до моделі, оскільки різке зниження реальних податкових надходжень у цей період зумовлене зовнішнім шоком – повномасштабною війною та руйнуванням податкової бази, а не зміною податкових параметрів. Це підтверджує обмеженість застосування класичних фіскальних моделей в умовах глибоких економічних потрясінь.

На основі отриманих результатів можна зробити висновок, що удосконалення податкового навантаження в Україні має ґрунтуватися не на механічному підвищенні податкових ставок, а на розширенні податкової бази та підвищенні ефективності адміністрування. До ключових напрямів оптимізації належать зменшення тіньового сектору економіки, спрощення податкових процедур, підвищення прозорості податкової системи та створення стабільних умов для інвестиційної діяльності. Реалізація цих заходів дозволить збільшити бюджетні надходження без надмірного фіскального тиску та сприятиме формуванню стійкої податкової системи, орієнтованої на довгостроковий економічний розвиток.

**Курінний Петро,
учень 9 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

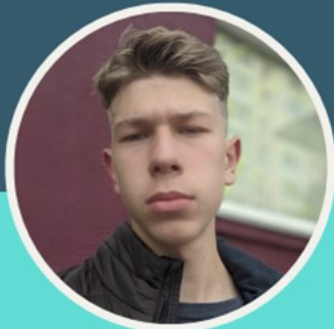
ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА МОЛОДІ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах нестабільності економічного середовища та зростання фінансової доступності через цифрові технології фінансова поведінка молоді набуває особливої ваги. Саме молодь є тією категорією населення, яка формує майбутній економічний потенціал країни, і її ставлення до грошей, заощаджень, інвестування та боргових зобов'язань є визначальним для економічної стабільності суспільства в довгостроковій перспективі. Вивчення особливостей фінансової поведінки молоді в Україні дозволяє виявити ключові проблеми у фінансовій грамотності, адаптації до ринкових умов і прийнятті фінансових рішень.

У роботі розглянуто сутність фінансової поведінки, основні її типи та фактори формування, проаналізовано міжнародні теоретичні моделі. Проведено аналіз рівня фінансової грамотності української молоді, виявлено основні моделі фінансової поведінки – заощадження, споживання, кредитування, інвестування. Особливу увагу приділено впливу цифровізації, соціальних мереж та новітніх фінансових інструментів на прийняття рішень.

Підсумовуючи отримані результати, можна сформулювати низку узагальнених висновків:

1. Фінансова поведінка молоді в Україні формується під впливом комплексу соціальних, економічних, психологічних і культурних чинників.
2. Загальнонаціональний рівень фінансової грамотності залишається низьким, однак освітні інституції здатні суттєво підвищувати рівень фінансових компетентностей.
3. Поведінкові моделі молоді можуть коригуватися шляхом системної та практично орієнтованої фінансової освіти.
4. Цифровізація є як джерелом можливостей, так і фактором ризиків для фінансової поведінки.
5. Фінансова освіта є ключовим чинником формування відповідального економічного мислення.
6. Підвищення фінансової культури молоді є важливою умовою довгострокової економічної стійкості держави.

АВТОР

Курінний Петро Павлович,
учень 9 класу
ліцею «Фінансовий»
м.Киева

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК

Бицюра Юрій Васильович, к.е.н.,
доцент кафедри економіки та
підприємництва
Українського державного
університету
імені Михайла Драгоманова

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Проаналізувати сучасний стан,
ключові особливості та фактори, що
впливають на фінансову поведінку
молоді в Україні, з метою
формування рекомендацій щодо
її оптимізації та підвищення рівня
фінансової грамотності.

ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єкт дослідження: Фінансова
поведінка економічно активного
населення.

•Предмет дослідження: Особливості
фінансової поведінки молоді в Україні,
її чинники, моделі та наслідки.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У роботі використано методи аналізу й
синтезу, порівняльний, статистичний,
аналітичний, соціологічний
(опитування молоді), а також метод
системного
підходу для узагальнення результатів
дослідження.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА МОЛОДІ В УКРАЇНІ

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

- розкрити сутність поняття «фінансова поведінка» та охарактеризувати її основні типи;
- визначити основні фактори, що впливають на формування фінансової поведінки молоді;
- дослідити міжнародні підходи до аналізу фінансової поведінки;
- оцінити рівень фінансової грамотності молоді в Україні;
- визначити основні моделі фінансової поведінки української молоді;
- сформулювати рекомендації щодо розвитку фінансової культури та ефективної поведінки серед молоді.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ

Фінансова поведінка – це сукупність рішень і дій людини щодо використання, розподілу та управління грошовими ресурсами, що охоплює споживання, заощадження, інвестування і кредитування та формується під впливом рівня фінансової грамотності, соціального середовища й психологічних чинників.

Теоретичні основи фінансової поведінки
Теорія раціонального вибору
Поведінкова економіка
Поведінкові фінанси
Модель життєвого циклу

Основні моделі фінансової поведінки
Раціональна
Імпульсивна
Ризикована
Консервативна
Апатична

Фактори формування фінансової поведінки
Сім'я
Соціальні мережі і ЗМІ
Освіта та рівень знань
Психологічні особливості
Соціальне середовище
Цифровізація та технології

Наслідки нерациональної фінансової поведінки
накопичення боргів
відсутність заощаджень
фінансовий стрес
неможливість досягнення довгострокових цілей

Рівень фінансової грамотності молоді в Україні

За даними НБУ, середній рівень фінансової грамотності українських підлітків становить 46,6%. Найкраще вони орієнтуються в базових фінансових сервісах (77,4%), тоді як практичні навички – планування бюджету, заощадження та оцінка ризиків – залишаються слабкими (17–42%). Рівень грамотності залежить від соціальних умов: у міських учнів він сягає близько 48%, у сільських – 40%; у підлітків із забезпечених родин – майже 50%, з малозабезпечених – 33,2%. Молодь із практичним досвідом користування банківськими сервісами демонструє вищі результати (49%) порівняно з тими, хто його не має (36,1%).

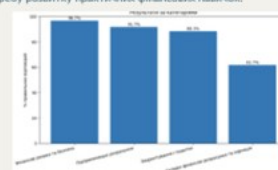

Як покращити фінансову поведінку молоді

Покращення фінансової поведінки молоді в Україні потребує поєднання якісної освіти, практичних навичок і сімейної підтримки. Школам варто більше уваги приділяти реальним фінансовим ситуаціям: плануванню бюджету, аналізу витрат, розумінню кредитів і ризиків. Молоді люди швидко засвоюють інформацію через практику, тому корисними є фінансові симулятори, навчальні застосунки та онлайн-завдання. Важливу роль відіграє сім'я, адже саме вона формує перші фінансові звички – спільне обговорення витрат і приклад відповідальної поведінки сприяють розвитку правильного ставлення до грошей. Доступ до сучасних цифрових інструментів також допомагає молоді краще контролювати фінанси та приймати зважені рішення.

Рівень фінансової грамотності молоді ліцеї «Фінансовий»

Проведено тестування 60 учнів 14–17 років ліцею «Фінансовий» м. Києва з 10 практико-орієнтованих завдань за методикою PISA. Результати засвідчили вищий за середній загальноукраїнський рівень фінансової грамотності (46,6%): правильні відповіді становили 61,7–96,7%. Найкращі показники зафіксовано у завданнях із фінансової безпеки, ризиків, бюджетування та підприємницьких розрахунків (88–97%), найнижчі – у складних розрахунках з урахуванням інфляції (61,7%). Загалом це підтверджує ефективність поглибленого вивчення економіки в ліцеї та потребу розвитку практичних фінансових навичок.

ВИСНОВКИ

Основні результати дослідження:

- Фінансова поведінка молоді визначається поєднанням соціальних, психологічних, економічних і цифрових факторів.
- Молодь активно користується онлайн-платежами, мобільними застосунками та фінтех-сервісами.
- Рівень фінансової грамотності залишається недостатнім: лише частина підлітків уміє планувати бюджет і розуміти ризики.
- Поширені проблеми: імпульсивні витрати, відсутність заощаджень, недооцінка кредитних ризиків, вплив трендів та соцмереж.
- Роль сім'ї є визначальною: саме вона формує базові навички, ставлення до грошей і моделі фінансової поведінки.
- Освітнє середовище істотно впливає на здатність молоді приймати раціональні фінансові рішення.

Глобальні тенденції та перспективи:

- Міжнародні дослідження PISA, OECD та НБУ показують, що українська молодь має потенціал швидко підвищувати рівень фінансової грамотності.
- Хоча існує багато проблем, простежуються позитивні тенденції – інтерес до інвестицій, самонавчання та використання фінансових інструментів.
- Молодь потребує системної фінансової освіти: практичних завдань, симуляторів, тренінгів та інтерактивних курсів.
- Важливо підсилити фінансову культуру в сім'ї: обговорення витрат, планування, формування "подушки безпеки".
- Розвиток цифрової грамотності та навичок фінансової безпеки допоможе зменшити ризики шахрайства та необдуманих рішень.
- Формування відповідальної фінансової поведінки молоді є передумовою економічної стабільності та розвитку України.

**Князєв Іван,
учень 9 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Людський капітал є одним із ключових чинників розвитку сучасної економіки, адже саме рівень освіти, здоров'я, професійних навичок і творчого потенціалу населення визначає конкурентоспроможність країни в глобальному середовищі. Для України питання розвитку людського капіталу набуває особливого значення в умовах воєнних викликів, економічної нестабільності, демографічної кризи та масштабної трудової міграції. Від ефективності формування й використання людського капіталу залежить швидкість відновлення економіки, інтеграція в європейський освітній та трудовий простір, а також спроможність держави забезпечувати сталий економічний розвиток. У роботі досліджено сутність людського капіталу, його роль у забезпеченні сталого економічного розвитку та конкурентоспроможності національної економіки. Проаналізовано значення освіти, стану здоров'я населення, професійних навичок і трудової мобільності як ключових складових людського капіталу.

Особливу увагу приділено оцінці сучасного стану людського капіталу в Україні на основі аналізу демографічних тенденцій, рівня освіти, показників здоров'я населення, міграційних процесів та міжнародних індексів людського розвитку і людського капіталу. У роботі використано офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, Світового банку, Програми розвитку ООН, OECD та інших міжнародних організацій.

Виявлено основні проблеми розвитку людського капіталу в Україні, зокрема демографічний спад, міграцію працездатного населення, нерівномірну якість освіти та недостатній рівень інвестицій у сферу охорони здоров'я. Окреслено перспективи розвитку людського капіталу та напрями державної політики, спрямовані на підвищення його якості й ефективного використання як стратегічного ресурсу економічного зростання.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

АВТОР

Князев Іван,
Учень 9 А класу
Ліцею «Фінансовий» м. Києва

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК

Бицюра Юрій Васильович,
Доцент кафедри економіки та підприємництва
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
Кандидат економічних наук

Важливим аспектом вивчення особливостей управління людським капіталом є обґрунтування його структури. Тому, спираючись на результати проведених досліджень, можна визначити основні структурні елементи людського капіталу особистості.

Еволюція уявлень про роль людини в економічній теорії

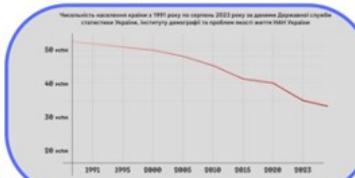
Взаємозв'язок людського капіталу та інноваційного розвитку економіки

Індекс людського капіталу України в 2020 році

50	Ukraine	0.61	0.65	0.68
49	United Arab Emirates	0.64	0.66	0.67
48	Vietnam	0.65	0.67	0.68
47	Bahrain	0.65	0.67	0.68
46	China	0.66	0.67	0.68
45	Chile	0.66	0.67	0.69
44	Bulgaria	0.65	0.68	0.70
43	Seychelles	0.65	0.68	0.71
42	Greece	0.67	0.68	0.69
41	Luxembourg	0.68	0.69	0.70
40	Slovak Republic	0.68	0.69	0.71

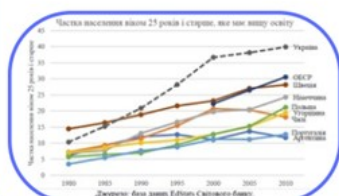
Демографічна динаміка населення України

Кількість українців, що виїхали до інших країн 2024 рік

Частка населення віком 25 років і старше, яка має вищу освіту (1980-2010)

Стратегічна модель відтворення людського капіталу в період повоєнного відновлення

- **МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ**
Дослідження сучасного стану людського капіталу в Україні та визначення перспектив його розвитку.
- **ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ**
Стан, проблеми та перспективи розвитку людського капіталу України в сучасних умовах.
- **ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ**
Людський капітал як економічна категорія та базовий ресурс розвитку суспільства.
- **МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ**
Аналіз наукової літератури, статистичний аналіз, порівняльний аналіз, узагальнення, систематизація.
- **ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ**
Розкрити сутність та структуру людського капіталу; охарактеризувати основні теоретичні підходи до його вивчення; проаналізувати сучасний стан людського капіталу в Україні; виявити ключові проблеми його формування та використання; визначити перспективи та напрями підвищення ефективності розвитку людського капіталу в Україні.

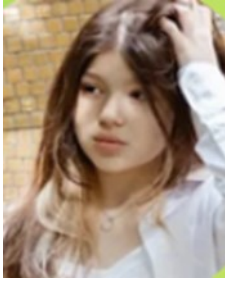
За даними IMD World Competitiveness Ranking, у 2025 році Україна посіла 54-те місце серед 63 країн світу за рівнем конкурентоспроможності економіки, що поєднує показники економічної ефективності, інфраструктури, якості державного управління та бізнес-середовища. Ця позиція свідчить про наявність структурних перешкод для розвитку економіки, які тісно пов'язані з неефективним використанням людського капіталу — зокрема низькою продуктивністю праці, нерозвиненим підприємницьким середовищем та недостатнім рівнем інвестицій у людські ресурси.

ВИСНОВКИ

Узагальнено та поглиблено теоретико-методологічні підходи до дефініції «людський капітал». Доведено, що в сучасній постіндустріальній парадигмі людський капітал перестає розглядатися як просто один із чинників виробництва, трансформувавшись у базовий інтенсивний ресурс економічного зростання. З'ясовано та деталізовано роль ключових компонентів людського капіталу в системі національної економіки. Обґрунтовано, що капітал освіти є першочерговою умовою для інноваційної активності, проте його ефективність критично залежить від якості та актуальності знань. Водночас капітал здоров'я визначено як фізіологічний базис, що безпосередньо корелює з тривалістю активного трудового життя та інтенсивністю використання інтелектуальних ресурсів. Проаналізовано сучасну динаміку та тривожні тенденції розвитку людського капіталу в Україні. Виявлено, що вітчизняна система відтворення людського

потенціалу перебуває у стані глибокої демографічної деформації. Зниження сумарного коефіцієнта народжуваності до критичного рівня 0,7-0,8 у поєднанні з високою передчасною смертністю формують ризики виникнення «демографічної пастушки» у середньотривковій перспективі. Ідентифіковано та систематизовано ключові проблеми використання людського капіталу в умовах воєнного стану. Найбільш масштабною загрозою визначено вимушену міграцію (понад 6 млн осіб), яка призвела до фізичного вивимання найбільш продуктивної частини робочої сили та інтелектуальної еліти. Обґрунтовано стратегічні вектори та цифрові інструменти підвищення ефективності людського капіталу. Доведено, що цифровізація є не просто допоміжним елементом, а безальтернативним драйвером відновлення у післявоєнний період. Сформульовано багаторівневі рекомендації щодо державної стратегії відновлення людського потенціалу. Реалізація запропонованих підходів дозволить Україні трансформувати виклики війни у можливості для радикальної модернізації, забезпечивши перехід до інноваційної моделі розвитку, де людський капітал є головним бенефіціаром та ключовим інструментом національного відродження.

**Стрілецька Злата,
учениця 9 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

МЕХАНІЗМИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В умовах розвитку фінансового ринку України та зростання різноманітності фінансових послуг посилюється необхідність ефективного економічного захисту прав споживачів. Інформаційна асиметрія, низький рівень фінансової грамотності населення та підвищені ризики недобросовісної діяльності фінансових установ зумовлюють потребу в удосконаленні економічних механізмів захисту. Особливої актуальності ця проблема набуває в контексті євроінтеграції та гармонізації національного законодавства з нормами Європейського Союзу.

У роботі досліджено механізми захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні, їх сучасний стан, основні проблеми функціонування та перспективи подальшого розвитку. Розглянуто особливості формування системи захисту прав споживачів в умовах розвитку фінансового ринку, цифровізації фінансових послуг та зростання ролі небанківських фінансових установ. Проаналізовано нормативно-правові та організаційно-економічні засади забезпечення прав споживачів фінансових послуг, а також діяльність державних органів і фінансових установ у цій сфері. Визначено основні ризики та порушення прав споживачів, зумовлені інформаційною асиметрією, низьким рівнем фінансової грамотності населення та недобросовісними практиками окремих учасників ринку. Обґрунтовано необхідність удосконалення механізмів захисту прав споживачів шляхом посилення державного регулювання, підвищення прозорості фінансових послуг і впровадження міжнародного досвіду.

У результаті дослідження визначено, що перспективи вдосконалення механізмів економічного захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні пов'язані з подальшим розвитком комплексного підходу до регулювання фінансового ринку. Пріоритетними напрямами є впровадження інституту фінансового омбудсмена, посилення контролю за діяльністю фінансових установ, розширення компенсаційних механізмів, розвиток цифрових інструментів моніторингу фінансових послуг та системне підвищення рівня фінансової грамотності населення. Реалізація зазначених заходів сприятиме формуванню ефективної, прозорої та соціально орієнтованої системи захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні, що, у свою чергу, забезпечить зростання довіри до фінансового сектору та його сталий розвиток.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

МЕХАНІЗМИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Автор

Стрилецька Злата Костянтинівна
учениця 9 класу
ліцею "Фінансвий"
м. Києва

Науковий керівник

Бишюра Юрій Васильович
доцент кафедри економіки та підприємництва
Українського державного університету імені
Михайла Драгоманова,
кандидат економічних наук

Захист прав споживачів — це державний контроль та громадський рух, що гарантує якість і безпеку товарів і послуг.

Основні права споживачів:

- право на безпеку
- належну якість
- достовірну інформацію
- відшкодування шкоди.

Економічний захист прав споживачів в Україні

— це система дій та механізмів, що дозволяють повернути гроші, отримати якісний товар/послугу або відшкодування збитків через недобросовісних продавців/виробників

- ★ **Метою роботи** є дослідження механізмів захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні; оцінка їх ефективності; виявлення ключових проблем функціонування; визначення перспектив удосконалення з урахуванням міжнародного досвіду.
- ★ **Об'єктом дослідження** є процес захисту прав споживачів фінансових послуг у фінансовій системі України
- ★ **Предметом дослідження** є механізми економічного захисту прав споживачів фінансових послуг та їх вплив на функціонування фінансового ринку.
- ★ **Методи дослідження.**
Теоретико-методологічну основу дослідження становлять положення економічної теорії, теорії фінансів та державного регулювання фінансового ринку. У процесі дослідження використано методи аналізу й синтезу, системного та порівняльного аналізу, узагальнення, статистичні та логічні методи.
- ★ **Завдання дослідження:**
полягають у визначенні сутності та значення захисту прав споживачів фінансових послуг; класифікації механізмів їх економічного захисту; аналізі міжнародного досвіду; оцінці сучасного стану правового й економічного регулювання в Україні; виявленні основних проблем і порушень у фінансовому секторі; визначенні перспектив удосконалення механізмів захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні.

ВИСНОВКИ

- Ефективний економічний захист споживачів фінансових послуг підвищує довіру до ринку та сприяє його стабільності.
- В Україні діють різні механізми: правові, регуляторні, компенсаційні, освітні та ринкові.
- Найбільший потенціал розвитку мають цифрові сервіси контролю та фінансова освіта.
- Впровадження фінансових омбудсменів та підвищення прозорості продуктів зміцнить захист прав споживачів.
- Міжнародний досвід допомагає вдосконалити українську систему захисту прав споживачів.

Захист прав споживачів фінансових послуг в Україні: Стан, Виклики та Перспективи

Багаторівнева система під наглядом НБУ, що стикається зі зростанням скарг.
Проблеми: мікрокредитування, нав'язування послуг. **Рішення:** Фінансовий омбудсмен, фінансова грамотність.

МФО — лідери за порушеннями

- Агресивне стягнення боргів
- Приховані комісії
- Непрозорі умови договорів

Стрімке зростання кількості звернень до НБУ (2019–2023)

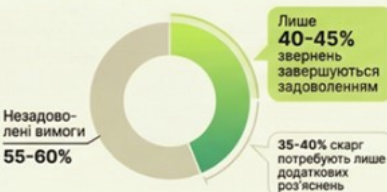
Нав'язування послуг у банківському секторі

- Обов'язкове страхування
- Додаткові комісії при кредитуванні

Сектор	Непрозорі умови	Нав'язування послуг	Агресивне стягнення
Банки	++	+++	+
МФО	+++	++	+++
Страхові компанії	++	+	-

Ефективність захисту та стратегічні рішення

Поточна результативність

Стратегічні рішення

- Завпровадження Фінансового омбудсмена
- Ефект від фінансової освіти та отичних стандартів
- Законодавче регулювання колекторів
- Прискорення розгляду справ на 30-40%
- Розвантаження судової системи
- Зменшення кількості спорів на 15-20%
- Зниження кількості скарг на 40-50% протягом двох років

Прогноз результативності

Інструмент реформ	Очікуваний результат	Показник ефективності
Фінансовий омбудсмен	Прискорення розгляду	30-40% швидше
Регулювання колекторів	Зниження кількості скарг	на 40-50%
Фінансова грамотність	Зменшення кількості спорів	на 15-20%

Підсумок

Сучасна система захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні трансформується: попри високу активність порушників у сфері мікрокредитування, впровадження цифрових платформ НБУ та інституту омбудсмена має стати фундаментом для прозорого та безпечного фінансового ринку.

**Шашкова Варвара,
учениця 9 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

НЕРІВНІСТЬ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ У СУСПІЛЬСТВІ

Тема нерівності розподілу доходів є однією з ключових соціально-економічних проблем сучасного суспільства. Вона відображає відмінності в рівні матеріального забезпечення між різними групами населення та суттєво впливає на соціальну стабільність, економічний розвиток і якість життя громадян. У роботі було розглянуто сутність нерівності доходів, її основні причини та наслідки для суспільства. Також у ході дослідження було приділено увагу методам вимірювання нерівності, зокрема коефіцієнту Джині, кривій Лоренца та децильному розподілу доходів. Проаналізовано, як ці показники дозволяють оцінити рівень соціальної диференціації та виявити диспропорції в доходах населення. Також розкрито роль економічних і соціальних чинників у формуванні нерівності.

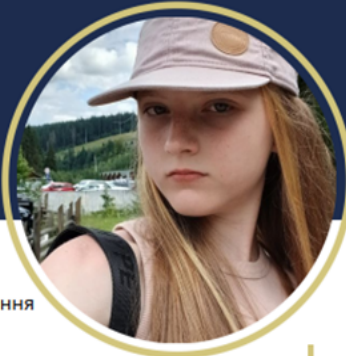
Особливостями нерівності доходів в Україні: високий рівень концентрації багатства, значний розрив у доходах між різними групами населення, високий рівень бідності серед працюючих, гендерна нерівність.

Для зменшення нерівності доходів та забезпечення справедливішого розподілу багатства в Україні необхідно впроваджувати комплекс заходів, зокрема:

- *реформування системи оподаткування*: необхідно підвищити прогресивність податкової шкали та посилити контроль за сплатою податків;
- *підвищення рівня соціального захисту*: необхідно збільшити розміри соціальних виплат та розширити доступ до соціальних послуг; забезпечити адресну підтримку найбільш вразливих верств населення;
- *боротьба з корупцією та тіньовою економікою*: необхідно посилити боротьбу з корупцією та тіньовою економікою, зокрема, шляхом впровадження прозорих процедур державних закупівель та посилення контролю за фінансовими операціями;
- *підвищення рівня освіти та кваліфікації*: необхідно забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх громадян незалежно від їхнього соціального походження; підтримувати розвиток професійної освіти та перекваліфікації.

Нерівність розподілу доходів у суспільстві

Автор: Шашкова Варвара
Вадимівна, учениця 9 класу
ліцею "Фінансовий" м. Києва

Науковий керівник:
Бицюра Юрій Васильович
доцент кафедри економіки та
підприємництва Українського державного
університету імені М. П. Драгоманова,
кандидат економічних наук

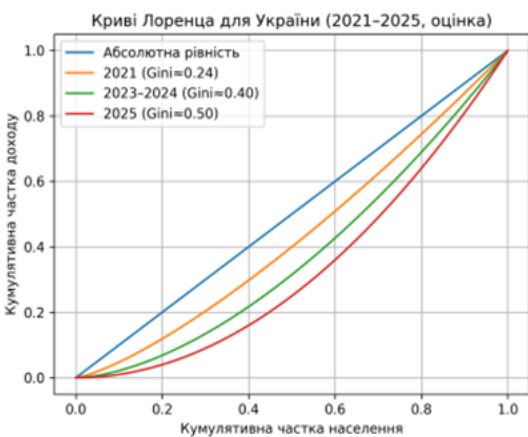
Завдання дослідження

- Проаналізувати теоретичні підходи до вивчення нерівності доходів
- Оцінити рівень нерівності доходів в Україні та порівняти його з іншими країнами
- Виявити основні причини нерівності доходів в Україні
- Дослідити вплив нерівності доходів на соціально-економічний розвиток країни
- Розробити рекомендації щодо зменшення нерівності доходів в Україні

Вимірювання нерівності

Крива Лоренца та коефіцієнт Джині

Висновки

1. Нерівність розподілу доходів формується під впливом різного доступу до освіти, зайнятості, капіталу, регіональних відмінностей та економічних криз.
2. Аналіз показників нерівності (коефіцієнт Джині, крива Лоренца) свідчить про зростання розриву між бідними й заможними групами населення в періоди нестабільності.
3. Висока нерівність призводить до посилення бідності, соціальної напруги, обмеження соціальної мобільності та гальмування економічного розвитку.
4. Наслідками нерівності є нерівний доступ до освіти, медицини та можливостей працевлаштування.
5. Зменшення нерівності можливе через прогресивне оподаткування, ефективну соціальну політику, розвиток ринку праці та інвестиції в людський капітал.

Мета дослідження

Проаналізувати природу, масштаби, причини та наслідки нерівності доходів, а також визначити шляхи її зниження через інструменти економічної політики

Предметом дослідження

Механізми, чинники та наслідки нерівності в розподілі доходів у суспільстві

Об'єктом дослідження

Соціально-економічні відносини, пов'язані з формуванням і розподілом доходів

Методи дослідження:

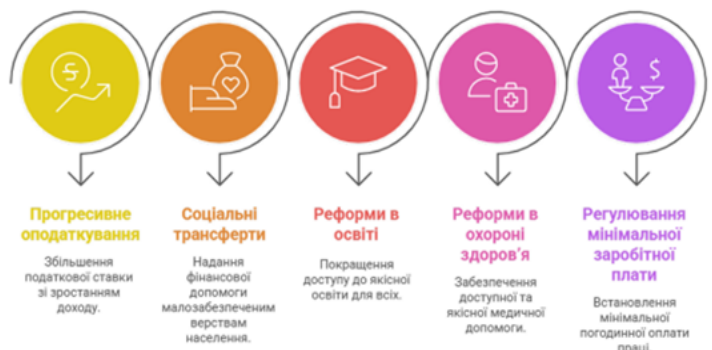
аналіз і синтез для дослідження окремих аспектів нерівності доходів, індукція і дедукція, системний підхід для розгляду нерівності доходів, історичний метод для вивчення еволюції нерівності доходів, а також порівняльний метод для зіставлення рівня нерівності доходів

Аналіз рівня розподілу доходів в Україні та світі

Глобальна піраміда багатства 2025 року демонструє надзвичайну концентрацію, де крихітна еліта (близько 1,6% дорослих) володіє майже половиною (48%) загального багатства, тоді як переважна більшість (82% або 3,1 мільярда дорослих) контролює лише частину (12,7%). Нижній рівень (менше 10 тисяч доларів) представляє 1,55 мільярда людей, які мають лише 0,6% багатства, проте світ загалом збагатився у 2024 році, при цьому багатство збільшилося на 4,6% завдяки зростанню в США, Китаї та країнах, що розвиваються, незважаючи на високу інфляцію, яка впливає на реальне багатство в деяких регіонах.

Інструменти перерозподілу доходів

**Дяченко Ганна,
учениця 9 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

РИНОК ПРАЦІ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Сучасний ринок праці формується під впливом цифровізації, автоматизації та впровадження штучного інтелекту, що зумовлює суттєві зміни у структурі зайнятості, змісті праці та вимогах до професійних компетентностей працівників. Прийняття управлінських рішень у сфері зайнятості потребує врахування технологічних, економічних і соціальних факторів, а також потенційних ризиків і можливостей, пов'язаних із використанням ШІ. Для забезпечення сталого розвитку ринку праці важливим є комплексний аналіз поточних тенденцій і прогнозування наслідків цифрових перетворень.

Окрім кількісних показників зайнятості, вагоме значення має аналіз структурних змін ринку праці, зокрема трансформації професій, появи нових форм зайнятості і зростання попиту на висококваліфікованих фахівців. Використання узагальнюючих індикаторів і міжнародних порівнянь дає змогу оцінити загальні тенденції розвитку ринку праці і його адаптацію до технологічних викликів.

Встановлено, що вплив економічних криз і технологічних зрушень на зайнятість є нерівномірним, однак у довгостроковій перспективі ринок праці здатний до поступової адаптації, а чутливість до технологічних змін з часом зменшується.

У роботі розглянуто теоретичні основи функціонування ринку праці в умовах цифрової трансформації, проаналізовано вплив штучного інтелекту на зайнятість у різних секторах економіки і досліджено тенденції розвитку ринку праці України в порівнянні з зарубіжними країнами. Особливу увагу приділено проблемам витіснення робочої сили, зміні кваліфікаційних вимог і зростанню ролі безперервного навчання.

У ході дослідження встановлено, що довгострокова адаптація ринку праці до впровадження штучного інтелекту має переваги над короткостроковими реакціями, оскільки сприяє формуванню нових робочих місць і підвищенню продуктивності праці. Також визначено основні фактори впливу ШІ на ринок праці України та здійснено комплексну оцінку соціально-економічних наслідків цифровізації для зайнятості населення.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

РИНОК ПРАЦІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

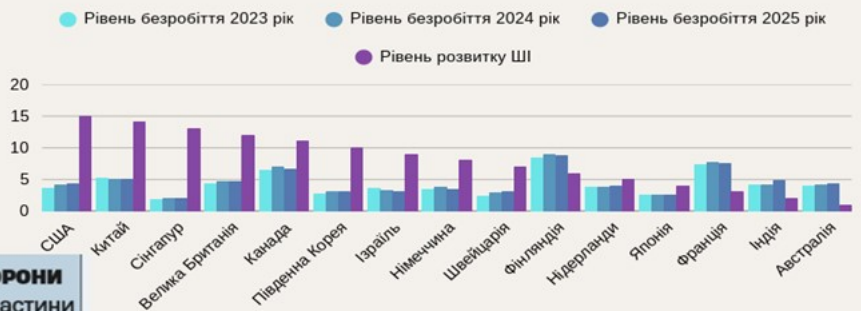
АВТОР

Дяченко Ганна Максимівна
учениця 9 класу
лицею «Фінансовий»
м. Київ

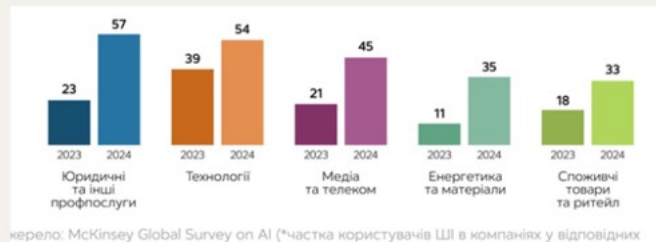
НАУКОВИЙ КЕРІВНИК

Бицюра Юрій Васильович,
Доцент кафедри економіки та
підприємництва Українського
державного університету
імені Михайла Драгоманова,
Кандидат економічних наук

- **Мета:** проаналізувати сучасний стан ринку праці, визначити проблеми, що виникають під впливом штучного інтелекту, та оцінити соціально-економічні наслідки його впровадження для України.
- **Предмет:** економічні процеси, що визначають розвиток, проблеми та наслідки впливу штучного інтелекту на ринок праці.
- **Об'єкт:** Ринок праці в умовах цифрової трансформації.
- **Методи дослідження:** економічний аналіз; аналіз попиту і пропозиції на ринку праці; порівняльний аналіз; статистичний аналіз; узагальнення та систематизація економічних даних

Темпи зростання працівників-користувачів генеративного ШІ за галузями, %

джерело: McKinsey Global Survey on AI (*частка користувачів ШІ в компаніях у відповідних галузях)

Ринок праці перебуває у стані глибокої трансформації під впливом війни, міграції, демографічних втрат та цифровізації.
Скорочення робочої сили: працездатне населення ≈ 10 млн осіб, з них 2,5–3 млн виїхали за кордон, що спричиняє дефіцит кадрів.
Безробіття: реальний рівень значно вищий за офіційний; за різними оцінками – 2,6–4,5 млн осіб.
Заробітна плата: середня зарплата у 2024 р. – ≈ 19–27 тис. грн, що не компенсує інфляційні втрати.

S – СИЛЬНІ СТОРОНИ

- зниження витрат підприємств;
- зростання продуктивності праці;
- підвищення ефективності виробництва.

W – СЛАБКІ СТОРОНИ

- витіснення частини робочої сили;
- нерівний доступ до цифрових навичок;
- залежність від технологічної інфраструктури.

SWOT-аналіз впливу штучного інтелекту на ринок праці України

O – МОЖЛИВОСТІ

- формування нових професій;
- розвиток високотехнологічних галузей;
- зростання ролі людського капіталу.

T – ЗАГРОЗИ

- зростання безробіття в окремих секторах;
- соціальна нерівність; посилення економічної нестабільності.

ВИСНОВКИ

Сучасний ринок праці України перебуває у **стані трансформації**: скорочується пропозиція робочої сили через міграцію та демографічні втрати, зростає попит на кваліфіковані кадри, а цифровізація та війна посилюють потребу в автоматизації та впровадженні штучного інтелекту.

Штучний інтелект є ключовим чинником структурної трансформації ринку праці та продуктивності економіки.

Впровадження ШІ змінює співвідношення попиту і пропозиції робочої сили, підвищуючи значення людського капіталу.

Ефективна адаптація ринку праці потребує економічно обґрунтованої політики зайнятості та інвестицій у освіту.

**Гаврилець Костянтин,
учень 9 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ І ЇХ ФУНКЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У сучасних умовах формування інформаційного суспільства діяльність комерційних банків зазнає суттєвих трансформацій під впливом розвитку цифрових технологій, поширення інформаційно-комунікаційних рішень та зміни потреб споживачів фінансових послуг. Традиційна роль банків як фінансових посередників поступово доповнюється новими функціями, пов'язаними з розвитком цифрових сервісів, управлінням даними, інтеграцією в цифрові екосистеми та співпрацею з фінтех-компаніями.

В умовах формування інформаційного суспільства роль комерційних банків зазнає трансформації від традиційного фінансового посередництва до комплексних цифрових сервісів. Банки розширюють свої функції за рахунок впровадження інформаційних технологій, управління даними, розвитку онлайн-платформ і фінансового консалтингу, що посилює їх значення як ключових елементів цифрової економіки.

У ході дослідження було встановлено, що в сучасних умовах формування інформаційного суспільства комерційні банки зазнають суттєвої трансформації своєї ролі і впровадження цифрових рішень відіграє ключову роль у конкурентоспроможності фінансових установ.

Цифрова трансформація комерційних банків в Україні набула системного характеру і стала одним із ключових чинників розвитку банківського сектору. Упровадження мобільного банкінгу, онлайн-сервісів і цифрової ідентифікації підвищує операційну ефективність банків, якість обслуговування клієнтів і їх конкурентоспроможність. Ці зміни сприяють поступовому наближенню української банківської практики до міжнародних стандартів і формують умови для інтеграції в глобальний фінансовий простір в умовах формування інформаційного суспільства.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Автор: Гаврилець Костянтин Володимирович, ученик 9 класу ліцею «Фінансовий» м.Києва
Науковий керівник: Бицюра Юрій Васильович, доцент кафедри економіки та підприємництва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат економічних наук

Мета дослідження

Проаналізувати сучасні функції комерційних банків в умовах формування інформаційного суспільства та виявити тенденції їх розвитку і адаптації до цифрової трансформації.

Об'єкт дослідження

Діяльність комерційних банків в умовах формування інформаційного суспільства.

Предмет дослідження

Функціональні трансформації комерційних банків під впливом інформаційних технологій та зміни суспільних потреб.

Завдання дослідження

- визначити основну сутність та функції комерційних банків в економіці
- охарактеризувати сучасне інформаційне суспільство та визначити його вплив на фінансову сферу
- визначити, як змінюються роль та функції комерційних банків під впливом сучасного інформаційного суспільства
- проаналізувати впровадження цифрових сервісів комерційними банками
- проаналізувати зміну функціональної моделі українських комерційних банків у напрямі переходу від класичного кредитування до участі у фінансовому консалтингу, управлінні даними та формуванні цифрових екосистем.
- розглянути прогнозовані перспективи розвитку функцій комерційних банків та ризики, з якими вони можуть зіткнутися

ФУНКЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

- **Прийом депозитів:** Залучення коштів від населення та підприємств у вигляді різних видів вкладів (депозитів) для збереження та примноження їхніх заощаджень, гарантуючи цілісність коштів та ліквідність.
- **Кредитування:** Надання позик юридичним та фізичним особам для фінансування їхньої діяльності (підприємствам, населенню), перетворюючи короткострокові депозити на довгострокові кредити (трансформаційна функція).
- **Розрахунково-касове обслуговування:** Здійснення платежів, переказів, ведення рахунків клієнтів, що є важливою частиною економічного обігу.
- **Створення грошей:** Через кредитні операції комерційні банки розширюють грошову масу в економіці.

НОВІ ФУНКЦІЇ, ХАРАКТЕРНІ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

- **Інформаційне посередництво:** Надання клієнтам аналітики, фінансових порад, інструментів для прийняття рішень, прогнозування.
- **Інноваційні послуги:** Впровадження блокчейну, фінансових технологій (fintech), персоналізованих пропозицій, "розумних" фінансових інструментів.
- **Управління ризиками:** Моніторинг шахрайства, кібербезпека, захист даних клієнтів.
- **Фінансова інклюзія:** Забезпечення доступу до фінансових послуг для ширших верств населення через цифрові канали, особливо в регіонах.
- **Консультаційні функції:** Дистанційне консультування, розробка індивідуальних фінансових стратегій.

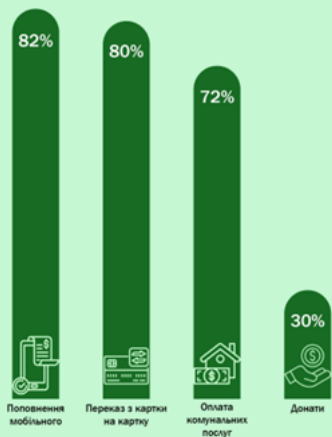
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах формування інформаційного суспільства відбувається трансформація ролі та функцій комерційних банків: від традиційних інститутів фінансового посередництва, що забезпечували переважно акумулювання депозитів і надання кредитів, вони еволюціонують у багатофункціональні фінансово-технологічні платформи. Сучасні комерційні банки інтегрують цифрові інструменти, дистанційні канали обслуговування, аналітику великих даних та автоматизовані системи управління ризиками, розширюючи спектр послуг і підвищуючи їх доступність та швидкість. У результаті їх діяльність набуває не лише економічного, а й інформаційно-комунікаційного характеру, що зумовлює зміну бізнес-моделей, посилення конкуренції з фінтех-компаніями та зростання ролі інновацій у забезпеченні фінансової стабільності й сталого розвитку економіки.

Основні показники цифрової трансформації банківського сектору України за 2021-2023 роки

Напопулярніші операції в цифровому банкінгу

Основні цифрові технології, що реформують світовий банківський сектор

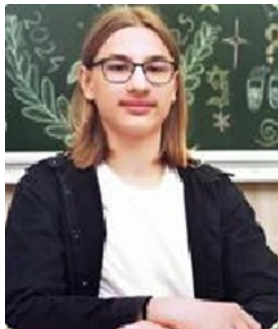
- **Штучний інтелект**
Використовується для автоматизації рутинних операцій, аналізу даних, виявлення аномалій та навіть для створення інтелектуальних віртуальних помічників
- **Машинне навчання**
Дозволяє банкам будувати прогностичні моделі для виявлення тенденцій на фінансових ринках та клієнтській поведінці
- **Технологія блокчейн**
Використовується для безпечного й децентралізованого обліку даних та проведення фінансових операцій без посередників. Вона підвищує прозорість, знижує витрати та забезпечує надійний захист інформації.
- **Інтернет речей (IoT)**
Створює нові можливості для банківського сектору. Підключені пристрої та сенсори дають змогу збирати дані про фінансові операції й активність клієнтів, що використовується для надання персоналізованих фінансових послуг.

ВИСНОВКИ

Комерційні банки відіграють ключову роль у розвитку сучасної економіки, виконуючи функції фінансових посередників і забезпечуючи стабільність фінансової системи. Їх традиційні функції — кредитування, розрахунково-платіжне обслуговування, мобілізація заощаджень та інвестиційна діяльність — залишаються фундаментом економічного зростання, водночас зазнаючи суттєвої трансформації під впливом формування інформаційного суспільства. Домінування інформації та цифрових технологій змінює поведінку споживачів фінансових послуг, підвищуючи попит на швидкі, зручні та дистанційні сервіси, що стимулює банки до активної цифровізації та впровадження інноваційних рішень.

У сучасних умовах комерційні банки поступово перетворюються на цифрові платформи та центри фінансових екосистем, розширюючи свою роль за межі класичного кредитно-депозитного посередництва. Розвиток big data-аналітики, open banking, інтеграція з фінтех-компаніями, а також посилення функцій кібербезпеки сприяють підвищенню клієнтоорієнтованості, ефективності управління ризиками та конкурентоспроможності банківського сектору. Водночас автоматизація зумовлює скорочення частини традиційних операційних функцій і зміну функціональної моделі банків.

Перспективи розвитку комерційних банків пов'язані з подальшим впровадженням інноваційних технологій, зокрема штучного інтелекту, блокчейну та безвідділкового банкінгу, а також із розширенням партнерських платформ. Разом із новими можливостями зростають і ризики, насамперед кіберзагрози та конкуренція з боку нефінансових гравців, що потребує посилення систем безпеки та адаптації регуляторних механізмів. Загалом здатність комерційних банків поєднувати інноваційний розвиток, ефективне управління ризиками та збереження довіри клієнтів визначатиме їхню роль і значення у фінансовій системі майбутнього.

**Дяченко Тимофій,
учень 10 класу**

**Науковий керівник: Бицюра Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент**

МОНОПОЛІЯ І АНТИМОНОПОЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

У роботі досліджено сутність монополії як економічного явища, причини її виникнення і вплив на функціонування ринкової економіки. Проаналізовано теоретичні підходи до трактування монополії, її основні види і наслідки для споживачів і держави в умовах недостатнього конкурентного середовища. Також увагу приділено ролі антимонопольного регулювання як інструменту забезпечення ефективної конкуренції.

У межах дослідження розглянуто основні моделі антимонопольної політики, зокрема американську та європейську, а також визначено місце України в системі сучасного конкурентного регулювання. Проаналізовано правові та інституційні засади діяльності Антимонопольного комітету України, його повноваження та практику правозастосування. На основі аналізу окремих галузей економіки України визначено рівень монополізації та особливості прояву ринкової влади. Проведено оцінку ефективності діяльності Антимонопольного комітету України у 2014-2024 роках із урахуванням номінальних і реальних показників економічного ефекту, скоригованих на інфляційні чинники.

За результатами дослідження виявлено ключові проблеми антимонопольного регулювання в Україні, зокрема низьку виконуваність рішень регулятора, формалізований підхід до оцінки результативності і вплив політичних, інституційних і правових бар'єрів. Запропоновано напрями вдосконалення антимонопольної політики з урахуванням європейських стандартів, спрямовані на підвищення реального впливу антимонопольного контролю на конкурентне середовище. Передусім йдеться про необхідність завершення гармонізації конкурентного законодавства з правом ЄС, зокрема в частині імплементації стандартів інституційної незалежності антимонопольного органу. Важливим є також посилення виконуваності рішень Антимонопольного комітету України. Особливої уваги потребує підвищення прозорості і змістовності звітності регулятора, що має відображати не лише кількісні показники діяльності, а й реальний економічний вплив антимонопольного контролю.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

МОНОПОЛІЯ ТА АНТИМОНОПОЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Автор:
Дяченко Тимофій Володимирович
 учень 10 класу ліцею «Фінансовий» м. Києва

Науковий керівник:
Бицюра Юрій Васильович
 к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Мета роботи

Оцінити рівень монополізації окремих секторів економіки України та ефективність антимонопольного регулювання, а також обґрунтувати напрями його вдосконалення з урахуванням європейських стандартів і сучасних викликів.

Завдання дослідження

- Проаналізувати економічну сутність монополії, її види, причини виникнення та вплив на ринок.
- Охарактеризувати позитивні й негативні наслідки монополізації для споживачів та держави.
- Порівняти основні моделі антимонопольного регулювання та підходи, що застосовуються в Україні й за кордоном.
- Дослідити сучасний рівень монополізації в окремих галузях економіки України та оцінити діяльність Антимонопольного комітету.
- Запропонувати напрями вдосконалення антимонопольної політики в Україні з урахуванням європейських стандартів.

Об'єкт дослідження

Ринкової структури з ознаками монополізму та система антимонопольного регулювання в Україні.

Предмет дослідження

Монополії та її вплив на ринкову економіку, а також інструменти та ефективність антимонопольного регулювання.

Методи дослідження

- Порівняльний аналіз
- Статистичний аналіз
- Графічна візуалізація
- Структурно-функціональний аналіз

Аналіз монополізації галузей України

Аналіз ключових галузей економіки України показав, що високий рівень монополізації зосереджений насамперед на рівні базової інфраструктури. Навіть у формально конкурентних сегментах ринку вирішальну роль відіграють природні або структурні монополії, що створює передумови для ринкової влади на суміжних ринках.

Залізничні перевезення

Залізничний транспорт в Україні є природною монополією на рівні інфраструктури, оскільки АТ «Укрзалізниця» володіє єдиною мережею колій. Така структура обмежує суперництво навіть у формально конкурентному сегменті перевезень, бо доступ окремих операторів до інфраструктури повністю залежить від монополіста.

Електроенергія

Після реформи енергетичного ринку в Україні запроваджено конкурентні сегменти генерації та постачання електроенергії, водночас передача і розподіл залишаються сферою природних монополій. У результаті функціонує ринкова модель, де конкуренція на окремих етапах поєднується з регульованою інфраструктурою.

Природний газ

Ринок природного газу в Україні поєднує формально конкурентний сегмент видобутку, у якому домінує державний суб'єкт, та систему природних монополій на рівні транспортування і розподілу газу, що обмежує розвиток повноцінної цінової конкуренції.

Телекомунікації

Телекомунікаційний сектор України характеризується олігополістичною структурою на національному рівні та високою концентрацією на рівні інфраструктури. Контроль над мережами створює стійку ринкову владу великих операторів і обмежує можливості повноцінної конкуренції на суміжних ринках.

Запропоновані напрями вдосконалення АМКУ

- Удосконалення оцінки ефективності АМКУ**
Перехід від формальних показників до розрахунку реального економічного ефекту для споживачів і ринків.
- Підвищення прозорості діяльності регулятора**
Запровадження структурованої та аналітично змістовної звітності про результати антимонопольного контролю.
- Посилення інституційної спроможності АМКУ**
Забезпечення фінансової, кадрової та функціональної незалежності відповідно до стандартів ЄС.
- Фокус на найбільш значущих порушеннях**
Пріоритетизація антимонопольних справ за очікуваним реальним економічним ефектом.
- Підвищення виконуваності рішень АМКУ**
Індексація штрафів на інфляцію та запобігання ухиленню від їх сплати під час судового оскарження.
- Захист конкуренції як державний пріоритет**
Системний парламентський і урядовий контроль за реалізацією конкурентної політики.

Запропоновані напрями вдосконалення антимонопольного регулювання сформульовані з урахуванням виявлених у роботі інституційних, правових та політичних бар'єрів розвитку конкуренції в Україні. Вони спрямовані на підвищення інституційної спроможності Антимонопольного комітету України, посилення виконуваності його рішень та закріплення захисту конкуренції як сталою державного пріоритету. Такий підхід дозволяє пов'язати виявлені проблеми антимонопольного регулювання з практичними інструментами їх подолання та очікуваними результатами для конкурентного середовища.

Порівняння сум накладених та сплачених штрафів АМКУ, млн грн

Процес накладення та стягнення штрафів

Порівняльна характеристика результатів діяльності АМКУ

Рік	Кількість припинених порушень	Найбільша категорія порушень за сумою штрафів (сума, млн грн; частка, %)	Кількість доповідей на концентрації	Економічний ефект, млрд грн	Економічний ефект відносно ціни 2014 року, млрд грн**
2014	5 341	Зловживання домінуючим становищем (60,9; 61%)	501	0,753*	0,753
2018	1 344	Антиконкурентні угодині дії (119,9; 42,3%)	447	4	1,989
2021	1 675	Зловживання домінуючим становищем (6 309,8; 87%)	592	5,2	2,151
2023	1 562	Зловживання домінуючим становищем (1 762,2; 68,2%)	312	7,9	2,456
2024	2 804	Антиконкурентні угодині дії (806,9; 79%)	364	8,8	2,442

*Економічний ефект за 2014 рік подано у фірмі попереднім неперерахованим етап і витраті кредитних та фінансових осіб, що не є прямим економічним ефектом у позитивну методологією розуміння цього показника.
 **Реальний економічний ефект розраховано шляхом коригування номінального економічного ефекту на накопичену інфляцію та приведення показників до порівняння ціни 2014 року. Інфляція базового 2014 року не враховувалася, оскільки відносні показники подано у цінах кінця цього року.

Порівняння сум накладених і сплачених штрафів АМКУ демонструє низьку ефективність їх реального стягнення. Попри зростання обсягів накладених санкцій у 2014–2024 роках, до бюджету надходить лише незначна їх частина. Ключові втрати ефективності виникають на стадії судового оскарження, коли виконання рішень автоматично призупиняється, що стимулює затягування процесів, знецінення штрафів через інфляцію та ухилення від відповідальності. У результаті стримувальний і превентивний ефект антимонопольних санкцій суттєво послаблюється, що обмежує реальний вплив конкурентної політики на ринки.

Порівняльний аналіз діяльності Антимонопольного комітету України у 2014–2024 роках свідчить про зростання інтенсивності правозастосування, що відображається у збільшенні кількості справ і сум накладених штрафів. Водночас коригування номінальних показників на інфляцію показує значно повільніший приріст реального економічного ефекту, а в окремі періоди – його стагнацію. Це вказує на розрив між формальною активністю регулятора та фактичним впливом його рішень на конкурентне середовище, зумовлений низьким рівнем реального стягнення штрафів і тривалим судовим оскарженням. У результаті кількісне зростання показників діяльності АМКУ не завжди трансформується у відчутне посилення конкуренції на ринках.

Висновки

Дослідження рівня монополізації в окремих галузях економіки України показало, що найвищі показники концентрації системно зосереджені на рівні базової інфраструктури, тоді як у суміжних сегментах зберігається обмежена або асиметрична конкуренція. У сфері залізничних перевезень домінує природна монополія АТ «Укрзалізниця», що контролює інфраструктуру та основні перевезення і створює структурні бар'єри для розвитку конкуренції у формально конкурентному сегменті. В електроенергетиці після реформи ринку сформувалася змішана модель: конкурентна генерація поєднується з природними монополіями у сферах передачі та розподілу електроенергії. Ринок природного газу характеризується поєднанням конкурентного видобутку з домінуванням державних суб'єктів і системою природних монополій на рівні транспортування та розподілу, що обмежує розвиток повноцінної цінової конкуренції. У телекомунікаційному секторі національний ринок має олігополістичну структуру, однак на локальному рівні зберігається висока концентрація в сегментах інфраструктури, де кожен оператор фактично володіє монополією на певних ділянках мережі. Загалом рівень монополізації в Україні можна охарактеризувати як високий, із домінуванням природних та фактичних монополій у ключових інфраструктурних галузях. Оцінка діяльності Антимонопольного комітету України у 2014–2024 роках показала зростання інтенсивності правозастосування та номінальних показників ефективності, однак коригування цих даних з урахуванням інфляції свідчить про значно повільніший приріст реального економічного ефекту. Це вказує на обмежену трансформацію антимонопольних заходів у відчутні вигоди для економіки та споживачів і свідчить, що ефективність антимонопольного регулювання в Україні залишається стриманою через інституційні, правові та політичні чинники. Узагальнення результатів дослідження дозволило визначити пріоритетні напрями вдосконалення антимонопольної політики, зокрема посилення інституційної незалежності та прозорості діяльності АМКУ, підвищення реальної виконуваності його рішень і завершення гармонізації конкурентного законодавства з правом Європейського Союзу. Реалізація цих заходів має забезпечити посилення стримувального ефекту антимонопольних санкцій і підвищити реальний вплив конкурентної політики на функціонування ринків. Загалом результати дослідження підтверджують, що ефективне антимонопольне регулювання є ключовою передумовою формування конкурентного середовища, захисту інтересів споживачів і сталою економічного розвитку України в умовах структурних трансформацій та євроінтеграції.

**Васил'єва Мирослава,
учениця 10 класу**

**Педагогічний керівник
Сорока В.Л., вчитель вищої категорії**

ПОРІВНЯЛЬНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАЛИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКИХ МОВАХ

Актуальність обраної теми зумовлена потребою поглибленого вивчення семантичних спільностей і відмінностей між фразеологічними одиницями англійської й української мов, а також необхідністю аналізу механізмів їх перекладу в умовах активної глобалізації і появи нових сталих висловів. Проведене дослідження дозволило виявити типи семантичної відповідності фразеологізмів, встановити ступінь мотивованості та прозорості їх значення, а також окреслити основні труднощі перекладу, пов'язані з культурною специфікою, ідіоматичністю та полісемією сталих словосполучень.

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці англійської та української мов як елементи лексико-фразеологічних систем відповідних мов. Предметом дослідження є семантичні характеристики сталих словосполучень англійської та української мов і їхні спільні й відмінні риси в значеннєвому, образному і національно-культурному аспектах. Метою дослідження є проведення порівняльно-семантичного аналізу сталих словосполучень англійської і української мов з метою виявлення їхніх спільних і відмінних семантичних характеристик, особливостей значення, образної структури та національно-культурної специфіки. У дослідженні виконані такі завдання :

- опрацьовані та проаналізовані основні наукові концепції й підходи до вивчення сталих словосполучень у сучасному мовознавстві;
- уточнені сутність поняття «стале словосполучення»;
- охарактеризовані провідні класифікації фразеологічних одиниць зіставлені українські та англійські традиції їх опису;
- досліджена семантична специфіка сталих словосполучень, зокрема особливості переносного, ідіоматичного та образного значення;
- провести зіставний аналіз англійських і українських сталих словосполучень з урахуванням їх структурних і семантичних характеристик.

Методи дослідження: описовий метод ; аналіз і синтез ; семантичний аналіз ; порівняльно-зіставний аналіз; контекстуальний аналіз .

Отримані результати мають теоретичне й практичне значення, оскільки сприяють розвитку комунікативної компетентності та формуванню міжкультурної обізнаності мовців.

Київська мала академія наук

ПОРІВНЯЛЬНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАЛИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Автор:

Васильєва Мирослава
Денисівна, учениця 10
класу ліцею "Фінансовий"

Педагогічний керівник:

Сорока Вероніка Левонівна,
вчитель англійської мови,
вчитель вищої категорії

Завдання дослідження:

Проаналізувати сучасні підходи до вивчення сталих словосполучень у мовознавстві. **Визначити сутність поняття сталою словосполучення** та його основні ознаки. **Охарактеризувати класифікації фразеологізмів** і зіставити українську та англійську традиції їх опису. **Дослідити семантичну специфіку** сталих словосполучень, зокрема переносне, ідіоматичне та образне значення. **Оцінити мотивованість** і прозорість значення фразеологічних одиниць. **Провести порівняльний аналіз** англійських і українських сталих словосполучень за структурними й семантичними параметрами. **Визначити повні й часткові семантичні відповідники** фразеологізмів у двох мовах. **Виявити національно-культурну специфіку** фразеологічних одиниць англійської та української мов. **Проаналізувати труднощі перекладу** фразеологізмів та окреслити основні перекладацькі стратегії. **Навести репрезентативні приклади фразеологічних одиниць** обох мов з порівняльним аналізом їх значення та вживання. **Узагальнити результати дослідження** та визначити перспективи подальших розвідок у цій галузі.

Актуальність теми:

У сучасному мовознавстві сталим словосполученням надається значна увага як компоненту мовної картини світу, оскільки вони відображають історичний досвід, ментальність і культурні цінності носіїв мови. Актуальність теми зумовлена необхідністю дослідити семантичні спільності та відмінності між англійськими й українськими фразеологізмами, що сприяє підвищенню якості перекладу та розвитку міжкультурної комунікативної компетентності.

Мета дослідження:

Метою дослідження є порівняльно-семантичний аналіз сталих словосполучень англійської та української мов з метою виявлення їхніх спільних і відмінних семантичних рис, образності та національно-культурної специфіки.

Об'єкт:

Фразеологічні одиниці англійської та української мов як елементи лексико-фразеологічних систем відповідних мов.

Предмет:

Семантична специфіка сталих словосполучень англійської та української мов, а також їхні спільні й відмінні риси.

Методологія

аналізі синтез

семантичний аналіз

описовий метод

порівняльно-зіставний метод

контекстуальний аналіз

До сталих виразів належать не лише словосполучення, а й окремі слова, що становлять інтерес з огляду на їхню мотивацію, етимологічне походження та ступінь експресивності або стилістичного забарвлення. До складу цієї категорії лексичних одиниць іноді входять також формули привітань, прислів'я, крилаті вислови та цитати.

Основні характеристики сталих виразів:

- Відсутність семантичної мотивації;
- Лексична й граматична стабільність;
- Неподільність складників

Фразеологізм являє собою семантично цілісне словосполучення, яке відрізняється від вільних сполук слів і речень тим, що не формується за загальноприйнятими граматичними моделями мовлення, а функціонує як усталена одиниця з фіксованою структурою, визначеним лексичним складом і закріпленим значенням.

Розрізняють три основні типи фразеологічних одиниць: **фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення.**

За походженням англомовні фразеологічні одиниці традиційно поділяють на **дві основні групи: споконвічно англійські та запозичені.** Переважна більшість фразеологізмів англійської мови належить до споконвічно англійських утворень, авторство яких здебільшого невідоме.

Семантичні характеристики фразеологічних одиниць тісно корелюють із національним менталітетом і культурною специфікою мовної спільноти.

Мотивованість значення відображає ступінь зв'язку між лексичним значенням компонентів фразеологізму та його цілісним значенням: чим виразніший цей зв'язок, тим вище мотивованість.

Семантична прозорість характеризує легкість розуміння фразеологізму без додаткового контексту чи культурно-історичних знань. Прозорі одиниці інтерпретуються інтуїтивно, тоді як непрозорі (ідіоматичні) потребують пояснення.

Висновки

У роботі досліджено фразеологічні одиниці англійської та української мов, їх походження, семантичні особливості та функціонування в мовленні. Встановлено, що фразеологія обох мов відображає національно-культурну специфіку та має як повні, так і часткові міжмовні відповідники, що зумовлює труднощі перекладу. Доведено, що адекватний переклад фразеологізмів можливий лише з урахуванням семантичних, стилістичних і культурних чинників та застосування гнучких перекладацьких стратегій.

Проблема, з якою стикаються при перекладі	Речення (контекст)	Фразеологізм в реченні та його значення	Як з цією проблемою справляються
Відсутність повного семантичного відповідника	I'm not going to throw my friend under the bus for something he did 25 years ago. We'd almost signed the contract when the other guys moved the goalposts and said they wanted more money.	зробити щось шкідливе для когось іншого, щоб отримати вигоду для себе. To move the goalposts — змінювати правила, поки хтось намагається щось зробити	Переклад за допомогою фразеологічного аналогу або описового методу
Розбіжність образної основи	As for your father's good-humoured jests being ever taken up as a serious affair, it really is like raising a storm in a teacup. Sometimes it seems like we'll have lights when pigs fly.	A storm in a teacup — незначна подія, на яку реагують надмірно When pigs fly — використовується для позначення малоймовірності певної події або для висміювання довірливості інших	Використання фразеологічних еквівалентів та аналогів, котрі можуть передати значення
Втрата експресивності та стилістичного забарвлення	Anna got fed up with waiting. What's the big deal? It's only a birthday, not the end of the world.	To be fed up — наскучити або бути роздратованим, і це хочеться змінити Big deal! — щось неважливе, через що переживають	Використання описових методів та контекстуальної заміни. Також можливе калькування (fed up — ситий по горло)
Багатозначність і залежність від контексту	It's normal to get cold feet when you're making a big life change like this. Somehow, everyone knew that Alicia had quit school except for me—I was totally in the dark.	To get cold feet — може використовуватися як буквально (замерзли ноги), так і метафорично (Відчувати нервозність або тривогу) To be in the dark — буквально бути в темряві. Образно — не знати чогось про когось або щось, інформація про яких	Використання описових методів та контекстуальної заміни
Калька порушує мовну форму	Any plant under my care kicks the bucket in about a week.	To kick the bucket — померти (копнути відро)[9]	Використання описових методів та контекстуальної заміни (копнути відро — загнутися)
Культурно-національна специфіка	Exporting pine to Scandinavia seems like carrying coals to Newcastle.	To carry coals to Newcastle — постачати щось місцю або особі, у якої вже є багато цієї конкретної речі	Використання описових методів та контекстуальної заміни
Різна частота та сфера вживання	Anyway, long story short, I got expelled for writing graffiti on bathroom stalls.	By and large in a nutshell, to cut a long story sh	Використання описових методів та контекстуальної заміни

Стратегія перекладу	Речення (контекст) застосування	фразеологізм в реченні та його значення	український переклад фразеологізму і речення відповідно до стратегії
Фразеологічний еквівалент	One day, out of the blue, she announced that she was leaving. [4]	out of the blue — щось несподіване [4]	"Одного дня вона, як грім з ясного неба, сказала, що йде."
Фразеологічний аналог	As for your father's good-humoured jests being ever taken up as a serious affair, it really is like raising a storm in a teacup. [10]	a storm in a teacup — незначна подія, на яку реагують надмірно, ніби вона має значно більше значення [10]	"Сприймати добродушні жарти твого батька серйозно все одно що робити з мухи слона"
Калькування	Investigators say the irregular campaign contributions may be just the tip of the iceberg. [6]	the tip of the iceberg — невелика ознака набагато більшої проблеми [6]	"Слідчі кажуть, що нерегулярні внески на передвиборчу кампанію можуть бути лише верхівкою айсберга."
Описовий переклад	You're barking up the wrong tree if you're expecting us to lend you any money. [7]	to bark up the wrong tree — мати неправильне уявлення про те, як чогось досягти або отримати [7]	"Помилково думаєш, якщо вважаєш, що я тобі дам хоч якісь гроші."

Болюбах Андрій,
учень 10 класу

Педагогічний керівник: учитель математики
Шершнева Ольга Олексіївна

СОСНА ЯК ЦІННИЙ ПРОМИСЛОВИЙ РЕСУРС

У роботі досліджено сосну (*Pinus silvestris*) як стратегічно важливий промисловий та природний ресурс України.

Актуальність теми зумовлена тим, що сосна—екологічно чистий, багатогранний матеріал з низькою собівартістю, який використовується в різних сферах життєдіяльності людини, та домінуючою роллю цієї культури в лісовому фонді країни та промисловості, необхідністю пошуку шляхів вирішення нових екологічних проблем, що пов'язані зі зміною клімату та зростаючими темпами поширення шкідників.

Метою дослідження є комплексний аналіз біологічних та фізико-хімічних властивостей сосни, особливостей вирощування, оцінка ефективності та можливостей її використання у промисловості й побуті.

У ході дослідження було окреслено роль сосни в історії людства, охарактеризовано біологічні особливості культури, зокрема проаналізовано хімічний склад кори на різних стадіях життєвого циклу сосни. Визначено санітарно-гігієнічну роль насаджень та їхнє значення для деревообробної, фармацевтичної та хімічної промисловостей. Особливу увагу приділено проблемі, що набирає все більшого масштабу всихання лісів через діяльність стовбурових шкідників. У роботі розглянуто різні способи побутового застосування сосни: використання деревини для опалення та будівництва, мульчування ґрунту корою та шишками для пасивної боротьби зі шкідниками й приготування дієтичних продуктів (соснового хліба) з неї.

Практичне значення роботи полягає у популяризації раціонального та здорового природокористування та наданні інструкцій і рекомендацій щодо використання продуктів сосни в домогосподарстві. Вагомим елементом роботи є поширення знань, що формують загальносуспільну екологічну свідомість. Ініціюється екологічний проєкт по нових традиціях висаджування саджанця кожною родиною.

Міністерство освіти і науки України
виконавчий орган Київської міської ради
(Київської міської державної Адміністрації)
Департамент освіти і науки
Комунальна установа «Київська мала академія наук»

СОСНА ЯК ЦІННИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС В ПРОМИСЛОВІСТІ ТА ПОБУТІ

Болюбах Андрій Костянтинович, учень 10 класу
ліцею «Фінансовий» міста Києва
Науковий керівник: **Шершнєва Ольга Олексіївна**,
учитель математики ліцею «Фінансовий» міста Києва

Мета роботи - дослідити та проаналізувати особливості вирощування та застосування сосни в промисловості та побуті. Показати важливість даної культури для економіки України та різних сфер життєдіяльності людини.

Завдання дослідження:

- дати біологічну характеристику сосни;
- розглянути промислове застосування сосни;
- проаналізувати санітарно-гігієнічну особливість соснових лісів;
- розкрити сучасні проблеми соснових насаджень;
- дати практичні поради для вирощування саджанця сосни;
- ініціювати екологічні українські традиції;
- розкрити особливості приготування соснового хліба.

Об'єктом дослідження є сосна, **предметом** дослідження – широке її використання в різних сферах життєдіяльності людини.

В даній роботі використовується **аналітико-описовий метод** дослідження, що забезпечується використанням теоретичного матеріалу та опрацювання різних джерел інформації.

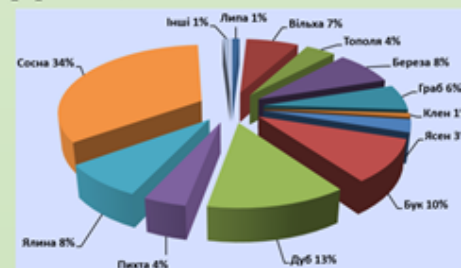

Рис.1 Розподіл порід дерев в лісах України

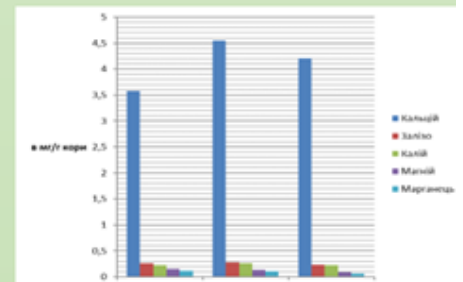

Рис.2 Діаграма вмісту елементів в корі сосни

Результати та висновки

- В Україні сосна займає близько 2,5 млн. га, або 34 % всієї лісової площі, посідаючи перше місце перед дубом і ялиною. Частка соснової деревини сягає 70–80% загального обсягу лісозаготівлі в Україні (рис. 1).
- Сосна — це цінний промисловий ресурс. Соснові матеріали за рахунок смол стійкі до утворення тріщин. Деревина міцна, легко обробляється, стійка до загнивання, естетично приваблива, має гарну текстуру.
- Сосна виконує важливу санітарно-гігієнічну роль. Завдяки потужним антисептичним властивостям у сосновому лісі на 1 кубічний метр повітря припадає лише 500 мікробів, а в мегаполісі — 36 тисяч.
- За останнє десятиліття спостерігається погіршення санітарного стану соснових лісів в Європі. Причиною цього є швидке поширення стовбурових шкідників, патогенних організмів, поширення хвороб лісу.
- Соснова кора багата мікроелементами калію, магнію, кальцію, заліза (рис.2). Молоді шишки та хвоя застосовуються в народній медицині, як джерело вітамінів, каротину, ефірних олій, дубильних речовин, алкалоїдів.
- Формування покоління еко свідомих українців та покращення екологічної ситуації в Україні можна почати з посадки маленького саджанця сосни (рис.3).
- Руїспала – екзотичний сосновий хліб древніх північних саамів (рис.4), що може ввійти в новорічну українську кухню.

Рис.3 Вирощування саджанця сосни з насіння

Рис.4 Сосновий хліб

Янко Єлізавета ,
учениця 9 класу

Педагогічний керівник: Репецька
Тетяна Василівна, учитель математики

ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРИ СВІДОМОГО СПОЖИВАННЯ

Людство, досягнувши значного прогресу в розвитку технологій і отримавши завдяки цьому доступ до численної кількості матеріальних благ, натомість набуло проблем, які є загрозливими для екології планети. Одним із джерел зазначеної проблеми є швидка мода — виробництво дешевих речей із синтетичних матеріалів, що мають короткий термін використання та виробництво яких супроводжується значними за об'ємами викидів забруднювальних газів та хімікатів .

У роботі проведено аналіз даних вуглецевого сліду за результатами дослідження « Hot or Cool Institute: Клімат для достатності: спосіб життя на 1,5 градуса» (2025 рік), визначені наслідки збільшення викидів парникових газів на рівень глобальної температури, стан озонового шару за результатами супутникових спостережень лабораторій NASA, проаналізовано зміни у світових тенденціях споживання в сфері виробництва одягу і їх вплив на екологію, проведено дослідження споживчих традицій (купівля та використання одягу) на базі учнівства ліцею та виявлено тенденції цього процесу.

За результатами дослідження зроблені висновки: 1) на сьогодні надмірно розвинене споживання являє собою панівну модель індивідуального споживання, яка виступає суттєвим драйвером екологічної деградації, негативно впливає на клімат, водні ресурси, ґрунти та біорізноманіття; 2) через систему просвітницьких заходів можна впливати на споживчу поведінку і рішення, стимулювати споживачів прораховувати наслідки для довкілля їх нераціональної поведінки; 3) рішення щодо зменшення впливів на довкілля потребують поєднання технологічних змін, структурних реформ та змін в індивідуальній поведінці споживачів, а також законодавчих стимулів на державному рівні, що обмежують надвиробництво й стимулюють циркулярність.

КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ"

Дослідження культури свідомого споживання

Янко Єлизавета Петрівна, учениця 9 класу ліцею "Фінансовий" м. Києва
Науковий керівник: Репецька Тетяна Василівна, учитель математики ліцею "Фінансовий" м. Києва

Об'єкт дослідження

Споживча поведінка людини в умовах сучасного суспільства споживання.

Предмет дослідження

Екологічні наслідки споживчої поведінки та формування практик свідомого споживання серед молоді.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

АНАЛІЗ

ГРАФІЧНИЙ

СТАТИСТИЧНИЙ

СИНТЕЗ

ГІПОТЕЗА:

у сучасному світі значна частина продукції індустрії моди створюється не у відповідь на реальні потреби суспільства, а під впливом зовнішніх соціально-економічних чинників — маркетингових стратегій, динаміки модних тенденцій та концепції швидкої моди. Як наслідок, відбувається надвиробництво, зростає обсяг відходів та ресурсні втрати, що безпосередньо суперечить принципам сталого розвитку. І тільки зміна в свідомості зможе змінити культуру споживача.

Товар, що знаходить покупця ← Перевиробництво

Екологічні наслідки надмірного споживання:

• Сучасні моделі споживання чинять значний негативний вплив на довкілля через інтенсивне використання природних ресурсів і зростання викидів парникових газів, що посилює зміну клімату. Видобуток і переробка сировини потребують великих обсягів води та енергії, спричиняючи виснаження природних запасів.

- Надмірне споживання призводить до накопичення відходів, особливо синтетичних і пластикових матеріалів, які розкладаються сотні років і утворюють мікропластик, небезпечний для екосистем і здоров'я людини. У виробництві одягу ці процеси посилюються через використання хімічних барвників і синтетичних волокон.
- Крім того, інтенсивне виробництво спричиняє забруднення водних ресурсів та деградацію ґрунтів, що призводить до руйнування екосистем і втрати біорізноманіття. Сукупність цих наслідків підтверджує необхідність переходу до практик свідомого та відповідального споживання як умови сталого розвитку.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ:

провести аналіз забруднення довкілля парниковими газами, утвореними внаслідок задоволення потреб людини та визначити його вплив на довкілля; проаналізувати споживчу поведінку молоді, рівень сформованості культури свідомого споживання та оцінити можливості її зміни через проведення просвітницької роботи.

З урахуванням мети у роботі поставлено та вирішено такі завдання:

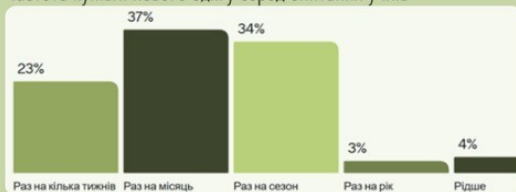
- розглянуто аналіз даних вуглецевого сліду за результатами дослідження «Hot or Cool Institute: Клімат для достатності: спосіб життя на 1,5 градуса» (2025 рік)
- визначені наслідки збільшення викидів парникових газів на рівень глобальної температури, стан озонового шару за результатами спостережень лабораторією NASA
- проаналізовано зміни у світових тенденціях споживання в сфері виробництва одягу та їх вплив на екологію;
- проведено дослідження споживчих традицій (купівля та використання одягу) на базі учнівства ліцею та виявлено тенденції цього процесу;
- досліджено можливості трансформації моделі споживання через процеси навчання та соціальну рекламу.

Викиди парникових газів на особу в Німеччині:

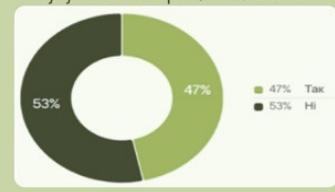

Результати опитування:

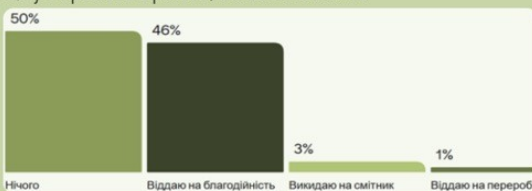
Частота купівлі нового одягу серед опитаних учнів

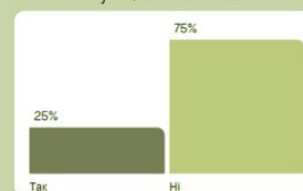
Чи купують батьки речі, які діти не носять

Що учні роблять з речами, які вони не носять

Чи знають учні, що таке свідоме споживання

ВИСНОВКИ

У ході дослідження встановлено, що сучасна модель надмірного споживання, зокрема в межах індустрії швидкої моди, є одним із вагомих чинників погіршення екологічного стану планети. Надвиробництво одягу спричиняє зростання викидів парникових газів, виснаження водних і земельних ресурсів, накопичення текстильних відходів та забруднення довкілля мікропластиком. Аналіз вуглецевого сліду країн з різним рівнем економічного розвитку показав нерівномірність екологічного навантаження та підтвердив, що зростання споживання не завжди призводить до підвищення рівня добробуту. Результати соціологічного опитування серед учнів ліцею «Фінансовий» засвідчили високий рівень частоти купівлі одягу при одночасній недостатній практиці повторного використання або переробки речей. Водночас проведені просвітницькі заходи продемонстрували можливість формування екологічно відповідальної споживчої поведінки молоді та підвищення усвідомлення зв'язку між особистими споживчими рішеннями і станом довкілля. Таким чином, перехід до практик свідомого споживання є необхідною умовою зменшення негативного впливу людської діяльності на навколишнє середовище та важливою складовою досягнення цілей сталого розвитку.

Іваніщева Лілія ,
учениця 9 класу

Педагогічний керівник: учитель української мови Падалко Валентина Іванівна

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Комунікація між людьми – важлива складова розвиненого сучасного суспільства. Вона спрощується із кожним днем і стає більш доступною для всіх. Із появою соціальних мереж розпочався новий етап комунікації, що відкриває потужні медійні можливості та привертає увагу до нових тенденцій у комунікативних процесах.

Сьогодні інтернет, як новий комунікативний простір, займає вагоме місце в житті людини, а також продовжує неухильно зростати роль цього сектору в процесі спілкування. Зміни української літературної мови в інтернетпросторі, а особливо у соціальних мережах, неабияк впливають на подальший розвиток мови загалом. Українські блогери мають великий вплив на широку аудиторію своїх підписників і відповідно на мовні зрушення та модернізації фонетики, лексики, синтаксису, пунктуації тощо.

У ході дослідження було встановлено, що завдяки соціальним мережам україномовний контент стає все доступнішим для широкої аудиторії, що сприяє підтримці мовної ідентичності; мовні спільноти підтримують мовну культуру та допомагають молодим українцям знайти своє місце у світі, де мова стає важливим елементом самоідентифікації; українські блогери популяризують українську мову, заохочують нові покоління до її вивчення та використання. Ключові слова: соціальні мережі, українське мовлення, громадська думка, інформаційне суспільство, медіаграмотність.

КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Автор:
Іваніщева
Лілія Володимирівна,
учениця 9 класу,
ліцею "Фінансовий" м. Києва

Педагогічний керівник:
вчитель - методист вищої
категорії,
Падалко
Валентина Іванівна

Мета роботи
аналіз ролі соціальних мереж у популяризації української мови; визначення чинників впливу та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання.

Предмет дослідження
вплив соціальних мереж та їхніх інструментів на формування мовних практик користувачів та поширення української мови.

Об'єкт дослідження
процес популяризації української мови у цифровому середовищі.

Методи дослідження
соціологічного аналізу, порівняльний, історичний, системний підхід.

Завдання дослідження

- проаналізувати соціальні мережі, як канал комунікації та впливу на культурно - мовне середовище;
- з'ясувати теоретичні підходи до популяризації мови у цифровому середовищі;
- охарактеризувати вживання української мови у соціальних мережах: тенденції та динаміки;
- проаналізувати приклади успішних кейсів популяризації української мови у соцмережах;
- проаналізувати проблеми та бар'єри у просуванні української мови в соціальних мережах;
- сформулювати основні перспективи розвитку популяризації української мови через соціальні медіа.

Цифрове мовне середовище

платформи обміну контентом (візуально - письмова мова, хештеги)
месенджери (Telegram, Viber, стікери, голосові повідомлення)
освітні платформи (Prometheus, професійна мова, нормативна лексика)
соціальні мережі (сленг, емоді, жаргон, скорочення)

Ресурси для навчання та мовної практики

Ресурси для підготовки з НМТ тестування
Osvita.ua; Math corporation; Turbo ZNO; iLearn; Ольга Кулікова, Анна Огойко, Олександр Авраменко

застосунки
Просте ЗНО, ЗНО на Ізі, ZNOMOVAA, складу ЗНО.

YouTube
«Українська мова» на каналі "Твоя підпільна гуманітарка"; Максим Прудеус; "На всі дівісті"; подкаст "Знак переходу"; "Детоксик шоу" від Данила Гайдамаха

Facebook
проекти "Єдині", "Є-мова", онлайн-курсід Edra та Освіторії

Мобільні додатки та ігри
Duolingo, ігрова платформа Steam з підтримкою ігор "The Witcher 3", "S.T.A.L.K.E.R. 2"

Месенджери (Telegram, Viber)
Моя мова, М = Моя мова

Наукові та академічні спільноти
публікації на платформах Google Scholar, Academia.edu

Мультимедійні проекти
"Мова ДНК нації", Р.І.Д., "Українзейши", Shymanovski

БЛОГИ ПРО ОСВІТУ, НАВЧАННЯ

ПОЛІТИЧНІ БЛОГИ

Ірина Фаріон
Ірина Фаріон • 320 тис. підписок
Додатки про цей канал: 10 тис.
Підписатися

Проекти : "Мова - твоє життя основа", "Велич особистості", "Ген українців", "Мовно - літературні виклади";

Максим Прудеус
Максим Прудеус • 10 тис. підписок
Додатки про цей канал: 2 тис.
Підписатися

риторика, тренінги та консультації з красномовства

Віталій Портников
Віталій Портников • 1 тис. підписок
Цей канал опублікував Віталій Портников
Підписатися

ділиться своїми думками, аналізами та прогнозами; формує громадську думку.

Яніна Соколова
Yanina Sokolova • 1 тис. підписок
Цей канал опублікувала Яніна Соколова
Підписатися

проекти "Вечір з Яніною Соколовою", "Соромно", програми "Рандеву", "Я, Ніна", де висвітлює гострі соціальні та політичні теми,

Віталій Дрібніца
Vox veritatis • 10 тис. підписок
Віталій Дрібніца
Підписатися

вчитель, методист з історії України, автор youtube - каналу Vox Veritatis. Top - 50 блогерів України у 2024 р.

The Ukrainian Schoolmaster Teaching History to His Invaders
The Ukrainian Schoolmaster Teaching History to His Invaders
Вчитель історії України, який навчає історію України своїм учням, які є ворогами України.
стаття "The Ukrainian schoolmaster teaching history to his invaders" у впливовому американському виданні "The New York Times".

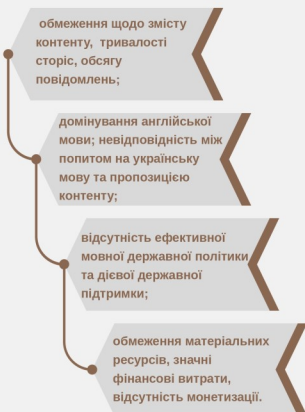
Сергій Стерненко
STERHENKO • 1 тис. підписок
Сергій Стерненко
Підписатися

бореться за зміни у суспільстві, проти корупції та за справедливість.

Володимир Золкін
Volodymyr Zolkin • 1 тис. підписок
Володимир Золкін
Підписатися

здобув популярність завдяки своїм інтерв'ю з російськими військовополоненими під час повномасштабної війни в Україні.

Проблеми та бар'єри у просуванні української мови в соціальних мережах

ВИСНОВКИ

Цифровий світ відкриває нові горизонти для розвитку української мови, пропонує унікальні можливості для її популяризації і збереження. З технологічним прогресом, українська мова знаходить нове місце в digital - просторі, набуваючи нових рис і форм.

Серед основних напрямків, у яких українська мова отримує підтримку, можна виділити

- Соціальні мережі та комунікаційні платформи. Багато популярних платформ, нових навчальних курсів з української мови в рамках онлайн - освіти додають функції, що дозволяють користувачам спілкуватися українською мовою. Це призводить до формування активних спільнот, які популяризують українську культуру та мову;
- Мобільні додатки та сайти, які підтримують українську мову, від освітніх до ігрових. Це створює можливості для навчання мови у інтерактивному форматі, що особливо привабливо для молоді;
- Популяризація української мови через контент, створений користувачами. Користувачі все більше обирають українську, як основну мову спілкування, що стимулює молодь до її вивчення та використання.

За результатами особистого анкетування у соціальних мережах: користувачі ведуть та читають блоги українською, англійською та російською мовами. Прагнуть змінити мовну ситуацію у користувачів є, про що свідчать відповіді респондентів, однак не всі готові докласти зусиль для покращення ситуації.

Серед основних перспектив розвитку української мови в найближчі роки слід виділити

- Використання штучного інтелекту для автоматичного перекладу та створення мовних ресурсів, що суттєво полегшить доступ до української мови для більш широкого аудиторії;
- Співпраця з IT-індустрією - активна підтримка українських стартапів у сфері технологій сприятиме появі нових продуктів і послуг, що працюють українською мовою;
- Збільшення інвестицій в розвиток українського контенту на різних платформах;
- Обмеження просування та монетизації російськомовного контенту;
- Співпраця між державними установами, освітніми закладами та приватним сектором для формування стратегії просування української мови в digital-просторі. Формування довгострокової державної політики підтримки україномовних креативних і культурних індустрій;
- Посилення роботи з молоддю у сфері мовної свідомості та медіаграмотності.

Таким чином, українська мова має всі шанси на успішний розвиток у digital-просторі завдяки новітнім технологіям, активним ініціативам та підтримці держави. Її інтеграція в сучасні тренди дозволяє не лише зберегти культурну спадщину, а й сприяти розвитку національної ідентичності в умовах глобалізації.

ЗМІСТ

Вступне слово	3
<i>Гаєвський Михайло</i> Цифровізація фінансового сектору України: розвиток фінтеху та його вплив на економіку (економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	4
<i>Сухіна Катерина</i> Економічний аналіз та наслідки використання технологій ядерного синтезу: досвід зарубіжних країн та перспективи для України(економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	6
<i>Чумаков Михайло</i> Токенізація активів як інноваційний фінансовий інструмент в умовах цифровізації економіки(економіка, керівник Бицюра Ю.В.)	8
<i>Габер Поліна</i> Проблеми міжнародної торгівлі в умовах посилення протекціоністських заходів міжнародної торговельної політики США(економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	10
<i>Васил'єва Мирослава</i> Методи мотивації працівників в контексті зміни цінностей поколінь X, Y та Z (економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	12
<i>Чумак Тимофій</i> Податкове навантаження в Україні та оцінювання його наслідків з використанням кривої Лаффера (економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	14
<i>Курінний Петро</i> Фінансова поведінка молоді в Україні (економіка, керівник Бицюра Ю.В.)..	16
<i>Князєв Іван</i> Людський капітал: проблеми та перспективи розвитку в Україні (економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	18
<i>Стрілецька Злата</i> Механізми економічного захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку (економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	20
<i>Шашкова Варвара</i> Нерівність розподілу доходів у суспільстві (економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	22
<i>Дяченко Анна</i> Ринок праці: сучасний стан проблеми та наслідки впровадження штучного інтелекту (економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	24
<i>Гаврилець Костянтин</i> Комерційні банки та їх функції сучасних умовах формування інформаційного суспільства (економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	26
<i>Дяченко Тимофій</i> Монополія та антимонопольне регулювання в Україні (економіка, керівник Бицюра Ю.В.).....	28
<i>Васил'єва Мирослава</i> Порівняльно-семантичний аналіз сталих словосполучень в українській та англійських мовах (англійська мова, керівник Сорока В.Л.).....	30
<i>Болюбах Андрій</i> Сосна як цінний промисловий ресурс (екологія та аграрні науки , педагогічний керівник Шершнєва О.О.).....	32
<i>Янко Єлизавета</i> Дослідження культури свідомого споживання (екологія та аграрні науки, педагогічний керівник Репецька Т.В.).....	34
<i>Іваніщева Лілія</i> Популяризація української мови через соціальні мережі(українська мова , педагогічний керівник Падалко В.І.).....	36

Науково-практичне видання
Наукове Ліцейне Об'єднання (НЛО)
Тези доповідей XXX науково-практичної конференції ліцеїстів
Редактори, комп'ютерна верстка,
дизайн обкладинки та редактори: Репецька Т.В., Бицюра Ю. В.
Коректор: Мотозюк С.М.

Підписано до друку 28.02.2026. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 1,2. Тираж 20.

Ліцей «Фінансовий»
проспект Георгія Гонгадзе, 32 є, м. Київ, 04215
тел./факс: (044) 299 98 72
finlyc.kiev.ua